

Masarykova univerzita Brno
Filozofická fakulta
Historický ústav

**Odbojová skupina Michala Malíka ve Valašském Meziříčí v letech
1944 – 1945**

(Bakalářská diplomová práce)

Veronika Kopečková

Prohlášení:

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci vypracoval/a samostatně s využitím uvedených pramenů a literatury.

Datum:

Veronika Kopečková

Poděkování:

Děkuji PhDr. Vladimíru Černému, Ph.D. za vedení práce a cenné podněty, které mi poskytoval po dobu zpracovávání tématu. Dále bych chtěla poděkovat mým nejbližším za jejich trpělivost a podporu.

Obsah

Úvod.....	5
1. Literatura a prameny.....	6
1.1. Prameny.....	6
1.2. Literatura	6
2. Morava na přelomu let 1944 – 1945.....	9
2.1. Bezpečnostní aparát.....	9
2.1.1. Valašské Meziříčí	12
2.2. Výsadky ze Sovětského svazu	13
3. Odbojová skupina Michala Malíka.....	15
3.1. Struktura Malíkovy organizace	15
3.2. Odbojová činnost.....	16
4. Konfident František Šmíd	19
4.1. Parašutistická skupina Clay.....	20
4.2. Šmíd a Malíkova organizace	22
4.3. Dočkálkova skupina	25
4.4. Likvidace Šmída.....	26
4.5. Alois Malina	32
5. Gestapo na stopě	34
5.1. Zatčení členů Malíkovy skupiny.....	35
5.2. Plán útěku	39
5.3. Převoz do Brna	40
5.4. KT Mauthausen	41
6. Poválečný proces s Aloisem Malinou.....	45
Závěr	47
PRAMENY A LITERATURA	49
Archivní prameny	49
Nepublikované práce	49
Literatura.....	49
Seznam zkratk	50
Seznam příloh	51

Úvod

Již krátce po podepsání výnosu o zřízení Protektorátu Čechy a Morava začaly vznikat první odbojové skupiny, jejichž společným cílem byla obnova samostatného Československého státu. Mnohdy byly zničeny již v zárodku, ale i přesto jejich členové nepřestali navazovat nové kontakty, díky nimž mohli znovu rozvíjet svou ilegální činnost.

Aktivita českých odbojových skupin vyvrcholila v roce 1941, kdy vzrostl počet stávek a sabotáží, především formou přerušování telefonního a telegrafního vedení, poškozováním vojenské techniky nebo narušováním brzdových hadiček u železničních vagónů. Avšak příchod Reinharda Heydricha, vyhlášení stanného práva a rozsáhlé zatýkání domácí rezistenci těžce postihlo. Zdecimovaný odboj se jen těžko vzpamatoval a v takovém rozsahu jako dříve se jej již nepodařilo obnovit. Daný stav v podstatě přetrval až do léta roku 1944.

Situace se výrazně změnila koncem roku 1944, kdy v sousedním Slovensku propuklo povstání a z východu na naše území přicházely organizátorské parašutistické výsadky vysílané z Kyjeva. Na Moravě tak došlo ke skutečnému rozmachu partyzánského hnutí.

Hlavním cílem předkládané práce je přiblížit problematiku partyzánského hnutí na východní Moravě ukázanou na případu odbojové organizace Michala Malíka. Práce je zaměřena na přelom let 1944 – 1945, v nichž skupina vznikla a působila. Zvláštní pozornost je věnována likvidaci Františka Šmída, jednoho z nejrafinovanějších konfidentů brněnského gestapa.

Celý příspěvek je rozdělen do několika částí, v nichž se postupně věnuji vývoji událostí na přelomu let 1944 – 1945, rozložení bezpečnostních nacistických složek a samotné odbojové činnosti členů Malíkovy organizace a okolností spojených s jejich ilegální aktivitou.

1. Literatura a prameny

1.1. Prameny

Hlavním pramennou základnou pro předkládanou práci jsou materiály uložené v Historickém oddělení Moravského zemského muzea v Brně, kde lze ve fondu Písemnosti nalézt značné množství dokumentů zabývajících se nejen činností odbojové skupiny Michala Malíka.

Dalším významným zdrojem informací jsou prameny soustředěné v Zemském archivu v Opavě, z nichž nejdůležitější jsou spisy fondu Mimořádného lidového soudu v Novém Jičíně. Pro zpracování daného tématu je zásadní spis Aloise Maliny.

Cenné informace lze získat také v Moravském zemském archivu, kde se ve fondu C 141 nachází výslechové protokoly a soudní spisy řady příslušníků brněnského gestapa. Daného tématu se pak týkají spisy kriminálního rady Otty Koslowského a kriminálního komisaře Antona Mondorfa.

Neméně významným zdrojem informací je i Státní okresní archiv ve Vsetíně, kde se nalézají materiály a fotografie týkající se likvidace Františka Šmída.

1.2. Literatura

Hlavním dílem k předkládané práci je kniha Čestmíra Šikoly a Jaroslava Pospíšila, *Nešli stejnou cestou*¹. Významná je především druhá část práce s podtitulem *Osudy konfidentů*, zabývající se úlohou zrádců a konfidentů působících na Moravě v době německé okupace. Práce je zaměřená zejména na Františka Šmída a Františka Bednáře.

Další vynikající práci vztahující se k danému tématu je kniha Radimíra Kunce, *Clay-Eva volá Londýn*². Vedle samotného osudu desantu od jeho výcviku, přes vysazení do oblasti Hostýnských vrchů, až po organizátorskou a zpravodajskou činnost, je práce doplněna také o osudy hlavních hrdinů po roce 1948.

O období protektorátu pojednává také kniha nazvaná *Svobodný stát a okupace* vydaná Muzejní a vlastivědnou společností v rámci edice *Vlastivěda moravská*. Vyšla jako čtvrtý svazek dějin Moravy a období okupace zpracovává z mnoha různých hledisek.³

¹ ŠIKOLA, Čestmír – POSPÍŠIL, Jaroslav: *Nešli stejnou cestou. Osudy parašutistů a konfidentů gestapa*. Vizovice 1994.

² KUNC, Radimír: *Clay-Eva volá Londýn*. Praha 1992.

³ BARTOŠ, Josef – TRAPL, Miloš: *Dějiny Moravy, díl 4. Svobodný stát a okupace*. Brno 2004.

Zajímavou publikací zaměřenou na partyzánské hnutí na Moravě je kniha Oldřicha Sládka, *Ve znamení smrtihlava*⁴, představující ucelený přehled o problematice protipartyzánské činnosti na území protektorátu.

Koncem 80. let vyšla od téhož autora i kniha s názvem *Zločinná role gestapa*⁵. Dílo se zaměřuje na činnost Tajné státní policie a i přes určitou poplatnost své době je základní prací pro danou tematiku.

Rozsáhlou prací představuje syntéza Velkých dějin zemí Koruny české zabývající se léty 1939 – 1945. V jednotlivých svazcích autoři na základě dlouhodobého výzkumu předkládají ucelený přehled o událostech v protektorátu, zahrnující jak problematiku partyzánského odboje, tak kulturního a společenského života v období války.⁶

Na přelomu 20. a 21. století vyšla v českém znění další rozsáhlá práce zabývající se obdobím okupace. I přesto, že kniha nazvaná *Češi pod německým protektorátem*⁷ pochází z rukou německého autora, podává objektivní vyličení skutečného charakteru německé nacistické okupace Čech a Moravy.

Přelomem let 1944 – 1945 a rozmachem partyzánského hnutí na Moravě v tomto období se věnuje disertační práce Vladimíra Černého.⁸

Další dílo představuje almanach vyšlý z podnětu okresního výboru Českého svazu bojovníků za svobodu ve Vsetíně. Obsahuje soupis všech obětí nacistické okupace ve vsetínském okrese rozčleněných ve jmenném seznamu podle místa svého bydliště.⁹

Přínosné jsou také různé studie, vzpomínky a dokumenty obsažené ve sborníku *Morava v boji proti fašismu*, jehož první díl vyšel již v roce 1987, další následoval v roce 1990.¹⁰ Pro danou práci je zajímavý především článek od Františka Nedbálka zabývající se transportem vězňů do koncentračního tábora Mauthausen.¹¹

⁴ SLÁDEK, Oldřich: *Ve znamení smrtihlava. Nacistický protipartyzánský aparát v letech 1944 – 1945*. Praha 1991.

⁵ SLÁDEK, Oldřich: *Zločinná role gestapa. Nacistická bezpečnostní policie v českých zemích 1938 – 1945*. Praha 1986.

⁶ GEBHART, Jan – KUKLÍK, Jan: *Velké dějiny zemí Koruny české*, svazky XVa, XVb. Praha-Litomyšl 2006, 2007.

⁷ BRANDES, Detlef: *Češi pod německým protektorátem. Okupační politika, kolaborace a odboj 1939 – 1945*. Praha 1999.

⁸ ČERNÝ, Vladimír: *Protipartyzánské operace na Moravě v letech 1944 – 1945*. Disertační práce na Historickém ústavu FF MU, Brno 2006.

⁹ *Almanach obětí nacismu v letech 1939 – 1945 v okrese Vsetín*. Vsetín b. d.

¹⁰ *Morava v boji proti fašismu I - II*. Brno 1987 a 1990.

¹¹ NEDBÁLEK, František: *Transport „KL 3“ Brno – KT Mauthausen*. In: *Morava v boji proti fašismu II*. Brno 1990, s. 203-218.

Brněnskému transportu smrti se věnuje také práce Jitky Gruntové a Františka Vaška. Jejich dílo lze nalézt ve sborníku *Vlastivědný věstník Moravský*, v němž se rovněž nachází mnohé studie se zaměřením na období druhé světové války.¹²

¹² GRUNTOVÁ, Jitka – VAŠEK, František: *Brněnský transport smrti do Mauthausenu dne 7. dubna 1945*. In: *Vlastivědný věstník moravský*, ročník LIX, 2007, s. 113-128.

2. Morava na přelomu let 1944 – 1945

V létě roku 1944 dochází k rychlému spádu událostí, které se nesou v duchu nacistických porážek jak na východní, tak nově vzniklé západní frontě. Zejména na Slovensku dochází k prudkému nárůstu národně osvobozenického hnutí, který umocňuje postup sovětských vojsk a blížící se fronta. Slovenská společnost se silně radikalizuje a komunistická strana v zemi začíná připravovat ozbrojené protinacistické povstání, které propuká 29. srpna 1944. Vlivem Slovenského národního povstání dochází k obrovskému rozmachu partyzánského hnutí také na Moravě, zvláště po vysazení organizátorských parašutistických skupin z Kyjeva a příchodu 1. čs. partyzánské skupiny Jana Žižky.

Po vypuknutí Slovenského národního povstání se na území Slovenska odebírají jak jednotlivci, tak celé skupiny nejen z pohraničních oblastí, ale i z dalších míst Moravy a Čech. Dochází k řadě ilegálních přechodů moravsko-slovenských hranic, které u K. H. Franka vyvolají obavy z přímého vlivu povstání na situaci v protektorátu. Nechává proto v pohraničí posílit vojenské jednotky a zároveň vydává striktní nařízení, v němž vyhrožuje trestem smrti každému, kdo se o překročení hranic pokusí. Jeho obavy však byly předčasné, neboť v českých zemích ještě neexistovaly k větší odbojové akci vhodné podmínky.¹³

2.1. Bezpečnostní aparát

Početně nejsilnější složkou nacistického aparátu v protektorátu byla pořádková policie (Ordnungspolizei), sestávající se hlavně z ochranné policie (Schutzpolizei) a četnictva (Gendarmerie). Od podzimu roku 1944 se stala hlavní údernou silou, zatímco bezpečnostní policie (Sicherheitspolizei) se zaměřila na vyhledávání partyzánů, jejich základů a podporovatelů. Protipartyzánské akce pak měly provádět operační a stíhací oddíly pořádkové policie.

V prostorech, kde byl patrný hojnější výskyt partyzánů, nasazoval nacistický bezpečnostní aparát tzv. stíhací oddíly (Jagdkommandos) zformované z příslušníků pořádkové policie. Úzce spolupracovaly s bezpečnostní policií a sloužily především jako rozvědka. Dále byly využívány k nenadálým přepadům partyzánských bunkrů a podobně. Při samotné likvidaci základů partyzánů využívala pořádková policie jako posil jednotky branné moci a Waffen SS.

Druhou důležitou složku pořádkové policie představovalo německé četnictvo, kterému na Moravě velel major Rothenburger. Bylo využíváno hlavně gestapem a kriminální policií

¹³ GEBHART, Jan – KUKLÍK, Jan: *Velké dějiny zemí Koruny české*, svazek XVb, s. 410-411.

k asistenci při zatýkání, výsleších nebo eskortách zatčených. Dále byly četnické stanice důležitým zdrojem informací týkajících se výskytu a pohybu partyzánů, neboť měly vzhledem ke své službě v terénu velmi blízko k místnímu obyvatelstvu. Své poznatky pak v první řadě předávaly speciálním protipartyzánským útvarům, které vznikly přeformováním jednotek pořádkové policie po propuknutí Slovenského národního povstání na základě rozkazu K. H. Franka. Na podzim roku 1944 byly tyto zvláštní stíhací oddíly (Einsatzkommandos) přiděleny na moravsko-slovenské hranice, kde měly zabránit pronikání partyzánů ze Slovenska na Moravu. V severní části pohraničí působil Operační oddíl I Ruhsam se sídlem v Rožnově pod Radhoštěm, druhý Operační oddíl II Burger se usídlil v Uherském Brodě a dostal za úkol hlídat jižní část, kde rovněž došlo k nárůstu partyzánského hnutí. Poté hlášení putovala na služebnu gestapa a oddílům ke zvláštnímu použití. Úplně nakonec na okresní a zemská četnická velitelství.

V souvislosti s rozmachem partyzánského hnutí na Moravě pojali nacisté podezření, že se čeští četníci nechávají až příliš snadno odzbrojovat. Proto byli z rozkazu inspektora uniformované protektorátní policie a současně velitele policejního pluku SS 21, plukovníka G. Attenbergera, přiděleni na jednotlivé protektorátní četnické stanice rovněž četníci němečtí.¹⁴

Na podzim roku 1944 bylo na východní Moravu, především do oblasti Moravskoslezských Beskyd, přesunuto nacistickým bezpečnostním aparátem také několik oddílů ke zvláštnímu určení. Měly vést boj proti partyzánům a parašutistům, potlačovat případné nepokoje a zajišťovat hranice. Byly zcela podřízené gestapu, které jim dodávalo potřebné informace o partyzánském hnutí. Nesly označení ZbV-Kommanda a skládaly se převážně z příslušníků gestapa, kteří se vrátili ze ztracených území do Brna. Byly umístovány na vykázaná místa podle potřeby a výskytu partyzánů a až do dubna 1945, než se prostor východní Moravy stal bojovým pásmem, předávaly zatčené osoby příslušné služebně gestapa k dalšímu jednání.¹⁵

V říjnu roku 1944 na Moravě operovala tři ZbV-Kommanda. Oddíl ke zvláštnímu použití č. 1 byl umístěn ve Zlíně v čele SS-Obersturmführerem vrchním vládním radou Brunem Müllerem, č. 9 ve Frýdku s velitelem SS-Hauptsturmführerem kriminálním radou Hoffmanem a č. 24 ve Valašských Kloboukách v čele s SS-Obersturmbannführerem kriminálním radou Eubenem. Na základě Frankova zásahu koncem roku přibyl ještě oddíl

¹⁴ SLÁDEK, Oldřich: *Ve znamení smrtihlava*, s. 23-33.

¹⁵ KOLEKTIV autorů: *Nacistický bezpečnostní aparát na Moravě v letech 1939 – 1945*. In: *Sborník Matice moravské*, ročník LXXXIV, 1965, s. 247.

ZbV-Kommanda 31 působící v Rožnově pod Radhoštěm. V čele stál SS-Hauptsturmführer kriminální komisař Hans Schrader a jeho zástupce SS-Obersturmführer vrchní policejní inspektor Wilhelm Schiffmann. Skládal se z příslušníků bezpečnostní policie a SD z Bělehradu a pod svou kontrolou měl okresy Valašské Meziříčí, Vsetín a Holešov.¹⁶

Dalším nebezpečným prostředkem, který nacistický bezpečnostní aparát používal v boji proti partyzánům, bylo konfidentství a s ním spojený preventivní teror vůči obyvatelstvu. K této nové taktice přistoupilo gestapo po neúspěchu rozsáhlé akce Tetřev namířené proti 1. čs. partyzánskému oddílu Jana Žižky. Partyzánské hnutí v kraji se nacistům rozbít nepodařilo, proto vzápětí přistoupili k brutálnímu zastrahování obyvatelstva formou veřejných poprav a tvrdého teroru.

Nasazené německé síly dostaly za úkol neustále prohledávat lesy a horské oblasti, kde se snažily vypátrat partyzánské základny. Současně byli do obcí podporujících partyzány vysíláni konfidenti a provokatéři, kteří se vydávali za uprchlé zajatce a odbojáře. Po kladném přijetí místním obyvatelstvem většinou následoval úder gestapa, který měl v lidech vyvolat pocit strachu a nejistoty a tím podstatně ztížit zásobování partyzánů.¹⁷

K tomuto účelu využilo gestapo v prostoru Moravskoslezských Beskyd i zpravodajskou síť parašutistické skupiny Clay vyslanou do českých zemí spolu s dalšími výsadky na jaře roku 1944 z Anglie, nejspíše v souvislosti se zpravodajskou přípravou spojenecké invaze ve Francii. Do té doby neměla exilová vláda důsledkem atentátu na Heydricha a likvidace většiny parašutistů v protektorátu žádné kontaktní osoby.¹⁸

Na moravském území byla vysazena v noci z 12. na 13. dubna 1944 v oblasti Hostišova severozápadně od Zlína. Posádku tvořili velitel Antonín Bartoš, šifrant Jiří Štokman a radiotelegrafista Čestmír Šikola.¹⁹ Usadili se v Bystřici pod Hostýnem, odkud začali budovat rozsáhlou zpravodajskou síť po celé východní Moravě a prostřednictvím vysílačky Eva odesílat do Londýna pravidelně velký počet depeší. Navázali kontakty s jednotlivými členy odboje a již koncem května roku 1944 měli spojení s okresy Hranice, Valašské Meziříčí, Holešov, Vsetín a Zlín. O něco později se paraskupina napojila také na okresy Přerov, Hodonín a Kroměříž.²⁰

¹⁶ SLÁDEK, Oldřich: *Zločinná role gestapa*, s. 326.

¹⁷ Tamtéž, s. 334-337.

¹⁸ BRANDES, Detlef: *Češi pod německým protektorátem*, s. 390.

¹⁹ ŠOLC, Jiří: *Bylo málo mužů. Českoslovenští parašutisté na západní frontě za druhé světové války*. Praha 1991, s. 144-146.

²⁰ PROKEŠOVÁ, Nina – PŘIKRYL, Josef: *Odboj proti nacistické okupaci na východní Moravě*. Gottwaldov 1965, s. 28-30.

2.1.1. Valašské Meziříčí

Valašské Meziříčí německé vojsko obsadilo v pozdním odpoledni 15. března 1939. Část mužstva ihned po příchodu obsadila místní vojenská kasárna pěšího pluku č. 40, odkud si předtím pár československých důstojníků, poddůstojníků a vojáků odneslo určité množství zbraní, střeliva a další materiál, který chtěli využít při obraně republiky.

Koncem května 1939 se v kasárnách ubytoval nový oddíl pěchoty o síle jedné roty s velitelem poručíkem Fürstem von Heldburgem. V červnu je nahradilo vozatajstvo v počtu 300 mužů v čele s majorem Haukem. Po jejich odchodu v roce 1942 se obsazená vojenská kasárna stala sídlem automobilové roty o síle asi 200 mužů a později se zde zabydlela celá posádka nového oddílu Panzergrenadier Gratz und Ausbildungsbataillon č. 2 v počtu asi 1000 mužů v čele s hejtmanem Teichmüllerem.²¹

Krátce po příjezdu vojenské posádky přijela do města v několika osobních autech i tajná státní policie, která se pak přemístila do nedalekého Vsetína, kde se ubytovala v budově okresního úřadu a zůstala tady až do osvobození města Rudou armádou. Vedoucím vsetínského gestapa se stal Karl Dietrich, který v této funkci působil až do konce roku 1942. Dalšími členy byli Karl Hintringer, Karl Schiffermüller, Vilém Dvořák, Jan Janda, František Jaroš, Osvald Doubek, Herman Mall, Erhard Mirsch, František Seidl, Emil Kramlovský, Antonín Prenner, Josef Koch a další.

Pod svou kontrolou mělo gestapo všechny obce patřící do valašsko-meziričského a vsetínského okresu, v nichž se hned v prvních dnech okupace začaly šířit letáky namířené proti nacistickému režimu a vyjadřující víru v obnovení samostatného československého státu.²²

Valašské Meziříčí mělo gestapo od začátku přesně zmapováno díky kruhovému plánu, který zhotovili členové strany NSDAP, s kterými po svém příjezdu ihned navázalo kontakty. Město podle něj bylo rozděleno na 2 půlkruhy s 16 různě zbarvenými díly. V každém z nich bylo uvedeno jméno a číslo domu příslušníka strany nebo občana německé národnosti, který donášel na české obyvatelstvo žijící v jeho zóně zájmu. Získané informace pak předával vedoucímu strany NSDAP, za kterým každý týden docházel někdo z gestapa a informace od něj přebíral. Později si gestapo vytvořilo i vlastní síť konfidentů.²³

²¹ MZM, HO, f. Písemnosti, inv. č. S 6180, neofol.

²² V čele místní strany NSDAP byl od září roku 1939 německý učitel Karel Überreger, za krátký čas jej ovšem vystřídal další německý učitel Rudolf Ströbinger, který byl funkce zbaven začátkem roku 1942 za zneužívání školních dívek. Po něm funkci převzal Karel Draxal, který v ní zůstal až do konce války.

²³ MZM, HO, f. Písemnosti, inv. č. S 5053, neofol.

Od počátku roku 1940 byla ve Valašském Meziříčí zřízena také německá četnická stanice o síle 4-5 mužů, kteří s českými občany řešili hlavně hospodářské delikty. Nacházela se v budově okresního úřadu a prvním velitelem se stal Wachtmeister Gerlich. Později ho vystřídal Wachtmeister Nieburg.

Jagdkommando se ve městě objevilo koncem října 1944 v počtu 40 mužů, dalších 58 pak bylo ubytováno v zámku v Krásně nad Bečvou a ke konci války v okresním úřadě.

Dále byl do Valašského Meziříčí vyslán opěrný bod oddílu ZbV-Kommanda 31, který v počtu 12 mužů vykonával služby gestapa a působil v hotelu Modrá Hvězda. Od října 1944 se stal velitelem útvaru kapitán Hanz Engler a jeho zástupcem vrchní strážmistr Paul Schubert. Spolu s dalšími 10 úředníky a tlumočníkem Františkem Čapkem ve městě zůstali až do dubna 1945.²⁴

2.2. Výsadky ze Sovětského svazu

V průběhu Slovenského národního povstání byly na území Čech a Moravy posílány partyzánské organizátorské skupiny připravené Ukrajinským štábem partyzánského hnutí (UŠPH) v Kyjevě. Na místním výcvikovém středisku byly vycvičeny a sestaveny desanty složené z čs. příslušníků a zkušených sovětských partyzánů.²⁵ Ve druhé polovině srpna roku 1944 pak byly vysazeny na Slovensku v prostoru obce Sklabiňa u Martina, odkud se některé z rozkazu UŠPH přesunuly na území protektorátu.²⁶

Na severovýchodní Moravě zpočátku tvořili partyzánské skupiny jako Zelený kádr, Jiskra či Bílá lvice jen čeští vlastenci, kteří se postavili nacistické moci a za pomoci místních občanů, kteří jim poskytli jídlo, přístřeší a jiné životní potřeby, bojovali za svobodu československého národa. Postupně se do partyzánských organizací v horách přidávali také uprchlí ruští zajatci a ruští civilní občané, kteří byli v Německu nasazeni na nucené práce. Později se k nim připojili i ruští parašutisté. Ke skutečnému rozvoji partyzánského hnutí ovšem došlo až s příchodem 1. čs. partyzánského oddílu Jana Žižky vedeného slovenským velitelem poručíkem Jánem Ušiakem a náčelníkem štábu majorem Dajanem Bajanovičem Murzinem.²⁷

²⁴ Tamtéž.

²⁵ ŠOLC, Jiří: *Za frontou na východě. Českoslovenští parašutisté na východní frontě za druhé světové války (1941 – 1945)*. Cheb 2003, s. 97-101.

²⁶ BARTOŠ, Josef – TRAPL, Miloš: *Dějiny Moravy, díl 4*, s. 253.

²⁷ MZM, HO, f. Písemnosti, inv. č. S 5053, neofol.

Do oblasti Moravskoslezských Beskyd přišel Ušiakov oddíl v několika menších skupinkách v říjnu roku 1944. Po sjednocení se usídlil v nově vybudovaném bunkru na Kněhyni, odkud značně oslaben zahájil bojovou, diverzní a organizační činnost.

Zradou konfidenta Jana Dvořáka se Němcům v listopadu roku 1944 podařilo tento partyzánský oddíl na Kněhyni vypátrat. Po napadení silnou střelbou byl těžce zraněn poručík Ušiak, který i přesto uprchl do obce Čeladná, kde byl záhy znovu obklíčen gestapem. Neměl možnost utéct, a proto se raději zastřelil. Partyzánské hnutí v této oblasti se ovšem nacistům rozbít nepodařilo.

Po smrti poručíka Ušiaka se stal velitelem oddílu Jana Žižky, který se mezitím znovu zkonsolidoval a rozrostl v brigádu, major D. B. Murzin. Náčelníkem štábu se stal Vasilij Petrovič a politickým komisařem Ivan Petrovič Stěpanov. Vzhledem k okolnostem začal štáb častěji měnit své stanoviště a počátkem roku 1945 rozšířil pole své působnosti o Vizovické, Vsetínské a Hostýnské vrchy, pohoří Chřibů, Bílých Karpat až po Velkou Bystřici u Olomouce. Organizačně došlo k zformování čtyř základních praporů, kterým byly podřízeny jednotlivé roty, oddíly a skupiny vedené českými a sovětskými veliteli. V oblastech jejich zájmu pak vznikaly a připojovaly se další partyzánské skupiny. Zároveň se jim podařilo získat velké množství pomocníků, kteří je informovali o veškerém dění v okolí, dodávali jim potraviny, ošacení, léky a další potřebný materiál.²⁸ Jedněmi z těchto spolupracovníků byla i Malíkova odbojová organizace působící na východní Moravě.

²⁸ BARTOŠ, Josef – TRAPL, Miloš: *Dějiny Moravy, díl 4*, s. 255.; GEBHART, Jan – KUKLÍK, Jan: *Velké dějiny země Koruny české*, svazek XVb, s. 418.

3. Odbojová skupina Michala Malíka

3.1. Struktura Malíkovy organizace

Jádro této partyzánské skupiny se konstitovalo již v létě roku 1944 ve Valašském Meziříčí. Sloučením několika menších odbojových skupin se časem vytvořila větší organizace vedená Michalem Malíkem a Ladislavem Korytářem z Valašského Meziříčí, dále pak Vladimírem Kurovcem ze Lhotky nad Bečvou. U Malíka a Korytáře pak probíhala většina ilegálních schůzek a porad skupiny.

První menší odbojová skupina, která se stala součástí Malíkovy partyzánské organizace, se začala formovat kolem osoby Josefa Bilíčka²⁹ z Rožnova pod Radhoštěm.³⁰ Vznikla na počátku roku 1944 zásluhou Bilíčkovy švagrové Otýlie Petřvalské. Centrum měla ve Vsetíně, kde se podařilo za pomoci Václava Holuba a Jaromíra Bumbálka vybudovat silnou odbojovou organizaci. Jejím hlavním úkolem bylo sledovat výrobu v místní Zbrojovce a získané informace podávat podzemnímu hnutí. Mimo organizaci pak členové³¹ této skupiny vytvářeli národní výbory v jednotlivých obcích na Vsetínsku. V srpnu téhož roku se přes spojku Karla Bezruče přidal k Bilíčkově také Antonín Macháň a Miroslav Dedek se svou skupinou z Valašského Meziříčí.³²

Kromě Zbrojovky ve Vsetíně se členům Malíkovy skupiny podařilo prostřednictvím Jaroslava Kunce docílit v září roku 1944 spolupráce i se členy Zbrojovky v Jablůnce nad Bečvou, Evženem Sobotkou, Aloisem Gančarou, Jaromírem Palátem, Josefem Krchňákem a Theodorem Martišem.³³

Další skupina napojená na Malíkovu odbojovou organizaci byla skupina Aloise Zahradníčka založená roku 1943 v Poličné. Mimo jinou odbojovou činnost měla hlavně rozšiřovat ilegální letáky. Spolupracovali s ní především Josef Hofman z Valašského Meziříčí s rodinou, učitel Josef Kupka, Josef Černoch, učitel B. Kašík a František Vévoda z Poličné.³⁴

S prostředím zlínského odboje se Malík setkal na podzim roku 1944, kdy navázal kontakty s bratry Gajdošíky. Jejich prostřednictvím a také díky Jaromíru Palátovi z Jablůnky

²⁹ Krycím jménem Bohuš 5.

³⁰ K seznámení Bilíčka s hlavními členy Malíkovy skupiny došlo v polovině roku 1944 v hotelu Snoza ve Valašském Meziříčí. Tady se dohodli na vybudování odbojové organizace, ve které se měl Vladimír Kurovec starat o organizaci kraje kolem Moravské Ostravy a udržovat spojení s Valašským Meziříčím.

³¹ Mezi členy Bilíčkovy skupiny patřili V. Hanuš, P. Foltýn, J. Sedláček, nadporučík Vobůrka ze Vsetína a Jan Zubíček z Hošťálkové, který původně spolupracoval s ilegálním vojenským revolučním výborem se sídlem v Přerově. Po zásahu gestapa byli ovšem vedoucí tohoto výboru pozatýkáni, čímž spojení na Vsetín ztratili. Opět jej navázali v srpnu toho samého roku přímo s Josefem Bilíčkem.

³² MZM, HO, f. Písemnosti, inv. č. S 6180, neofol.

³³ MZM, HO, f. Písemnosti, inv. č. S 5053, neofol.

³⁴ MZM, HO, f. Písemnosti, inv. č. S 6180, neofol.

nad Bečvou získala organizace spojení na štábní oddíl majora Murzina, s nímž po jeho příchodu na Moravu začala ihned úzce spolupracovat.³⁵

Neméně nutné je neopomenout i komunisticky orientovanou skupinu Čestmíra Podzemného z Valašského Meziříčí založenou v listopadu roku 1941. Skládala se hlavně ze studentů a celkem čítala asi 36 osob.³⁶

Prostřednictvím Podzemného pak začala Malíkova organizace spolupracovat také s vojenskou skupinou vedenou škpt. Janem Machem zaměstnaným v Bystřici pod Hostýnem na pobočce úřadu práce.³⁷ Ta byla ve spojení s parašutistickou skupinou Clay vedenou škpt. Antonínem Bartošem. Právě od ní očekávala Malíkova organizace slibované výsadky zbraní, které jim měly umožnit vyzbrojit se a ve vhodnou dobu se zapojit do bojů proti okupantům. K tomu ovšem již nedošlo, neboť byla většina členů 7. března 1945 zatčena gestapem.³⁸

3.2. Odbojová činnost

Své ilegální aktivity zahájila Malíkova partyzánská organizace v září roku 1944. Hlavní náplní její odbojové činnosti bylo především rozmnožování a rozšiřování letáků, dále přechovávání partyzánů, kterým členové poskytovali ošetření a zvláště úkryt před gestapem. Zaměřovali se také na poslech československého zahraničního rozhlasu a šíření obsahu odvysílaných zpráv. Oblíbené bylo zejména vysílání londýnského rozhlasu a střešní proslovy exilového ministra zahraničí Jana Masaryka.³⁹

Mezi další činnost skupiny patřilo obstarávání peněz od místních občanů.⁴⁰ O jejich přebírání se staral Vladimír Kurovec, který je pak předával štábu 1. čs. partyzánského oddílu (později od ledna 1945 brigády) majora Dajana Bajanoviče Murzina, se kterým celá Malíkova organizace spolupracovala. Partyzánům dodávala léky, obvazy, potraviny a jiný důležitý materiál, který získávala hlavně od neznámého lékárníka z Valašského Meziříčí, úředníka nemocenské pojišťovny Kupky nebo Ochmana z Kunovic, který se ke členům Malíkovy odbojové organizace přidal v říjnu roku 1944.⁴¹

³⁵ PROKEŠOVÁ, Nina – PŘIKRYL, Josef: *Odboj proti nacistické okupaci na východní Moravě*, s. 33-34.

³⁶ MZM, HO, f. Písemnosti, inv. č. S 6180, neofol.

³⁷ Tamtéž.

³⁸ MZM, HO, f. Písemnosti, inv. č. S 5053, neofol.

³⁹ MZM, HO, f. Písemnosti, inv. č. S 6180, neofol.

⁴⁰ Např. se jim podařilo získat peníze od Otýlie Petřvalské, která darovala celé své věno 50 000 Kč, rodina Josefa Hofmana 80 000 Kč, ilegální Národní výbor 75 000 Kč a Josef Strnadel z Choryně dodal 250 000 Kč.

⁴¹ MZM, HO, f. Písemnosti, inv. č. S 7615, strojopis Činnost partyzánské skupiny Michala Malíka ve Valašském Meziříčí, neofol.

Dále pak pro partyzány získávali ze Zbrojovky ve Vsetíně a v Jablůnce nad Bečvou třaskaviny, zápalné šňůry a granáty, stejně jako informace o výrobě různých typů zbraní.⁴²

V říjnu roku 1944 Čestmír Podzemný spolu s Antonínem Tenzerem a dalšími dvěma partyzány z oddílu Jana Žižky podnikl samostatnou akci, při které byla přepadena policejní stanice ve Valašském Meziříčí. Po předešlé domluvě s praporčíkem Josefem Mátl, který byl zaměstnán u městské policie ve Valašském Meziříčí, se Podzemnému podařilo získat 2 pistole od vrchního strážmistra Smutka. Náboje potom dodal sám Mátl, které ve větším množství získal v roce 1938 při likvidaci čs. vojenské posádky v Novém Jičíně, v době, kdy se tam chystalo německé vojsko. O 14 dnů později došlo k dalším dvěma varovným akcím, při kterých Podzemný s oběma partyzány přepadl ve Valašském Meziříčí držitele svatováclavské orlice prokuristu Dobše a vedoucího Českomoravských skláren Wölfla.⁴³

Činnost odbojové skupiny Michala Malíka vyvrcholila na přelomu let 1944 – 1945. V této době počátkem února provedli partyzáni akci přímo na nádraží ve Valašském Meziříčí, kde na slepé koleji stála vagónová cisterna plná benzínu. Podařilo se jim zmocnit téměř tisíce litrů benzínu, který byl odvezen v barelech autem Josefa Pavláta a uložen v domě Michala Malíka, Josefa Pavláta v Tylovicích a Františka Macury ve Valašském Meziříčí. Zbytek vypustili na železniční koleje. Odvezený benzín pak použili pro motorová vozidla partyzánů a pro další partyzánskou činnost. Akce se účastnili Michal Malík, Emil Hanzlík, Čestmír Podzemný, Ladislav Korytář, Miroslav Dedek, Josef Pavlát, Miroslav Adamec a Jaroslav Kunc. Poté provedli tutéž akci ještě jednou ve složení Jaroslav Kunc, Miroslav Dedek, František Macura, Čestmír Podzemný, Ladislav Pustějovský a Ladislav Korytář. S sebou měli 7 pistolí a 1 granát.⁴⁴

Další významnou akcí skupiny bylo získání 70 kg dynamonu z kamenolomu v Hodslavicích. Ten byl odvezen dodávkou Josefa Pavláta z Tylovic do domu Smolkových ve Lhotce nad Bečvou. Tady se pak vyráběly nálože pro destrukční akce německých muničních vlaků na železniční trati z Valašského Meziříčí do Hranic na Moravě. Akce se zúčastnili Emil Hanzlík, Miroslav Dedek, Josef Solanský, Josef Čípek a Miroslav Kašík. Všechn dynamon byl poté předán v obci Mikolůvka partyzánskému oddílu Ivan z brigády Jana Žižky.⁴⁵

⁴² Tamtéž.

⁴³ MZM, HO, f. Písemnosti, inv. č. S 5053, neofol.

⁴⁴ MZM, HO, f. Písemnosti, inv. č. S 7615, strojopis Činnost partyzánské skupiny Michala Malíka ve Valašském Meziříčí, neofol.

⁴⁵ Tamtéž.

Největší akcí, která se Malíkově organizaci podařila těsně před jejím rozbitím gestapem, byla likvidace brněnského konfidenta Františka Šmída zvaného Velký Franta. Šmíd se vydával za odbojáře a prostřednictvím členů Malíkovy skupiny měl v úmyslu proniknout do struktury 1. čs. partyzánského oddílu Jana Žižky. Jeho velice sebevědomé až nezodpovědné chování a přílišná snaha získat jakékoliv informace o štábu majora Murzina, budily u odbojářů podezření. Toto se neustále zvětšovalo, takže proto se Šmída nakonec rozhodli 7. února 1945 odstranit.⁴⁶

⁴⁶ SLÁDEK, Oldřich: *Ve znamení smrtihlava*, s. 119.

4. Konfident František Šmíd

František Šmíd se narodil 5. 10. 1913 v Rosenbergu, okres Brno.⁴⁷ Vyučil se jako strojní zámečník a záhy na to začal pracovat v brněnské Zbrojovce. Od roku 1939 se stal činným odbojovým pracovníkem. Angažoval se hlavně v ilegálních mládežnických sdruženích a postupem času se dostal do kontaktu i s dalšími odbojovými organizacemi působícími na Moravě. Pro rozšiřování ilegálních komunistických letáků byl 31. 10. 1939 zatčen gestapem. Osudným se mu stalo soužití s Annou Žáčkovou, která ho z neznámých důvodů nahlásila brněnské úřadovně gestapa.⁴⁸ Po několika zostřených výsledcích Šmíd prozradil vše, co věděl a roku 1940 byl při fingovaném útěku propuštěn. Nepodařilo se mu ovšem získat důvěru odbojářů, a tak byl ještě téhož roku znovu zatčen.⁴⁹ Za svou odbojovou činnost byl odsouzen na 12 let, které si měl odpykat v neblaze proslulé káznici ve Waldheimu v Německu.⁵⁰ Po dvou letech strávených ve vazbě a káznici napsal vedoucímu brněnského gestapa Ottu Koslowskému dopis, v němž jej žádal o propuštění z vazby se slibem, že bude oddaně vykonávat konfidentskou činnost. Koslowski nejdříve váhal, ale vzhledem ke Šmídově spolupráci již ve vězení nakonec jeho žádosti vyhověl a osobně si pro vězně do Waldheimu přijel. Odvezl ho do Brna, kde od ledna roku 1943 začal Šmíd pracovat jako konfident brněnského gestapa pod krycí značkou B-105.⁵¹

Ihned po propuštění roku 1943 navázal Šmíd kontakt s bývalým odbojovým spolupracovníkem Bohumilem Partykou, úředníkem banky Slavia v Brně. Díky němu se postupně seznámil s mnoha odbojáři na východní Moravě a začal navazovat spojení s nejružnějšími ilegálními organizacemi. Na konci téhož roku jej Partyka seznámil s Václavem Březíkem, který tehdy pracoval jako zaměstnanec německé brněnské tiskárny a měl tak možnost zhotovit pro Šmída různé ilegální letáky nebo legitimace pro členy odboje. Tyto letáky a legitimace si Šmíd nechal tisknout i jinde a poté je šířil mezi odbojovými skupinami. Získával si tím u nich důvěru a časem se mu podařilo proniknout do různých partyzánských skupin na východní Moravě.⁵²

⁴⁷ Růžový, nyní součást brněnské městské části Chrlice.

⁴⁸ ŠIKOLA, Čestmír – POSPÍŠIL, Jaroslav: *Nešli stejnou cestou*, s. 11.

⁴⁹ SLÁDEK, Oldřich: *Zločinná role gestapa*, s. 263.

⁵⁰ MZM, HO, f. Písemnosti, inv. č. 10 583, opis obžalovacího spisu gestapa z 15. října 1941 v případě F. Šmída. Blíže k poměrům ve waldheimské káznici viz KREJČÍ, Milan: *Hitlerovi odsouzení. Vyprávění o nacistických kázních a věznicích*. Brno 2002, s. 41-42.

⁵¹ MZA, fond C 141, karton 281, inv. č. 3240, spis Lsp 417/47, fol. 35 - 36, výpověď Otty Koslowského ve věci Františka Šmída.; MZM, HO, f. Písemnosti, inv. č. S 5053, neofol.

⁵² MZM, HO, f. Písemnosti, inv. č. S 5053, neofol.

Aby zakryl svou konfidentskou činnost, nepředával gestapu vedoucí členy odbojových organizací. Se souhlasem Koslowského nechal postupně zatýkat jen určité osoby tak, aby to vypadalo, že další členy odboje vyrazili již dříve zatčení. Navíc většina odbojářů, kteří Šmídovi v této době naletěli, věřili, že kdyby se ve Šmídově případě jednalo o konfidenta gestapa, tak by již byli dávno zatčeni. Taktika gestapa však již byla v této době velmi dobře promyšlená. Zatímco na začátku okupace docházelo k zatýkání odbojových pracovníků ihned, na konci roku 1944 již měli více zkušeností, a proto partyzány sledovali dlouhodobě. Tím získali lepší přehled o struktuře odbojové skupiny a teprve po shromáždění potřebných informací mohli přistoupit k zatýkání.⁵³

4.1. Parašutistická skupina Clay

Od října roku 1944 se Šmíd na rozkaz SS-Hauptsturmführera kriminálního rady Otty Koslowského napojil na parašutistickou skupinu Clay pod vedením škpt. Antonína Bartoše. Ta si v prostoru východní Moravy vytvořila rozsáhlou síť ilegálních organizací. Gestapo o její činnosti od počátku vědělo a prostřednictvím konfidentů se pokusilo zjistit její početní stav, jména členů a místo, kde se usídlila.

K první schůzce se Šmídem došlo 6. října roku 1944 v domku rodiny Plucnarových v Bystřici pod Hostýnem. Přivedl jej sem konfident František Bednář nazývaný Malý Franta, který se na Bartoše napojil prostřednictvím spojky ze Vsetína, továrníka Josefa Sousedíka, jakožto vedoucí odboje východní Moravy.⁵⁴ Šmída poté představil jako Pavla, který prý zastává funkci vedoucího odboje na západní Moravě. Po schůzce si Bartoš nechal oba prověřit Londýnem, odkud žádné varování nepřišlo. K tomu všemu si Šmíd u Bartoše vyžádal, aby na důkaz jeho kontaktů se zahraničím bylo londýnským rozhlasem odvysíláno heslo HK 17 – jedněte⁵⁵, které mělo prokázat, že je skutečným ilegálním pracovníkem.⁵⁶

Aby Šmíd získal co nejvíce informací pro gestapo, požadoval po Bartošovi sloučení jejich organizací dohromady. Bartoš takový návrh ihned zavrhl a přesně stanovil, kde budou rozvíjet svou ilegální činnost. Taková situace byla pro Koslowského a celé brněnské gestapo samozřejmě nepřijatelná. Potřebovali spíše organizaci poznat, než zakládat další samostatné jednotky. V tomto případě se tedy gestapo rozhodlo udat skupině některé jména zrádců

⁵³ SLÁDEK, Oldřich: *Zločinná role gestapa*, s. 196.

⁵⁴ K osobě Františka Bednáře viz ŽAMPACH, Vojtěch: *František Bednář – zrádce nebo hrdina odboje*. In: *Morava v boji proti fašismu*, Brno 2008, s. 217-244.

⁵⁵ Heslo „HK 17 – jedněte“ bylo krycí jméno jedné brněnské podzemní skupiny. Bylo zkratkou slov Hodonín, Kovařík, číslo 17 pak bylo číslem domu, ve kterém Kovařík žil. Jedněte mělo být výzvou pro odbojáře Rudolfa Rédra, aby přestal Šmídovi nedůvěřovat a navázal s ním spojení. Toto heslo se mělo objevit v londýnském rozhlase pomocí vysílačky Eva, kterou vlastnila paraskupina Clay.

⁵⁶ KUNC, Radimír: *Clay-Eva volá Londýn*, s. 136-137.

pracujících jako konfidenti, čímž se měla prohloubit důvěra ve Velkého i Malého Frantu.

Navíc Šmíd spolu s Bednářem využili toho, že v období Slovenského národního povstání se mnozí členové Bartošovy organizace dožadovali slibovaných dodávek zbraní z Londýna a podali návrhy na vhodná místa, kde by mohly být zbraně shozeny.⁵⁷ Příjmové plochy vytyčili u Karpentné, Smilovic-Močálky, Starého Města-Křižové, severně od Skalice a severně od Sedliště. Šmíd pak dodal ještě dalších devět vhodných ploch a Bartoš vše nahlásil vysílačkou Eva do Londýna. Přesto všechno neměli konfidenti o Bartošově organizaci stále dostatek informací, jen pár záchytných bodů a jména několika ilegálních pracovníků.⁵⁸

V listopadu roku 1944 začal Bartoš oběma konfidentům nedůvěřovat. Především Šmíd svým sebevědomým chováním a jistým vystupováním u něj budil čím dál větší pochybnosti. Bartošovy obavy se pak potvrdily zjištěním, že Šmíd místo toho, aby se věnoval odbojové činnosti na západní Moravě, jak bylo určeno, sháněl podrobnosti o odbojové organizaci ve Zlíně. Tady byl navíc zpozorován zlínskými odbojáři, jak vchází do budovy zdejší služebny gestapa.⁵⁹

V tuto dobu však již gestapo mělo dostatek shromážděného materiálu na to, aby mohlo proti organizační síti skupiny Clay zasáhnout. Ve Vsetíně byl dne 15. prosince 1944 mezi prvními zatčen majitel vsetínské továrny Josef Sousedík, krátce po něm jeho zástupce František Juppa. Na počátku ledna padl do rukou gestapa další vedoucí pracovník poručík Otakar Wollner a vsetínská organizace se zhroutila. Zatýkání poté pokračovalo ve Valašském Meziříčí a v Ostravě, kde byli zatčeni ing. Jan Kříž a František Kubič. Po něm následoval zásah gestapa v Bystřici pod Hostýnem, kde byla zatčena rodina Plucnarových a na místním nádraží byl ubit poručík Jan Marek.

Na konci roku 1944 byla tedy celá organizační síť skupiny Clay v troskách a parašutisté se proto museli přemístit na jihovýchodní Moravu do prostoru Tvrdonice – Prušánky – Hrušky, kde pokračovali v započaté odbojové činnosti. Gestapo je ovšem znovu odhalilo a 9. února zakročilo. Další spojení s Londýnem se parašutistům podařilo navázat až v dubnu 1945.⁶⁰

⁵⁷ ŠIKOLA, Čestmír – POSPÍŠIL, Jaroslav: *Nešli stejnou cestou*, s. 23.

⁵⁸ SLÁDEK, Oldřich: *Zločinná role gestapa*, s. 360-361.

⁵⁹ ŠIKOLA, Čestmír – POSPÍŠIL, Jaroslav: *Nešli stejnou cestou*, s. 24.

⁶⁰ ČERNÝ, Vladimír: *Protipartyzánské operace na Moravě v letech 1944 – 1945*, s. 119.; SLÁDEK, Oldřich: *Ve znamení smrtihlava*, s. 120, 358.

4.2. Šmíd a Malíkova organizace

Po rozbití Bartošovy organizace se gestapo zaměřilo na nedaleké Valašské Meziříčí, kde se měl Šmíd vetřít do místního odbojového hnutí a pokusit se připravit půdu pro zásah gestapa. Prioritním pro něj bylo navázání kontaktu s velitelem 1. čs. partyzánské brigády Jana Žižky majorem Murzinem, který od svého příchodu na Moravu se svými spolupracovníky působil nacistickým bezpečnostním složkám značné potíže.

Do Malíkovy organizace se Šmíd vloudil v prosinci roku 1944 pomocí Aloise Maliny z Choryně⁶¹. S ním se seznámil v prosinci roku 1944 u člena odboje Antonína Tesáka, který vlastnil opravnu kol ve Zlíně. Tesák se Šmídem seznámil odbojář Josef Hanák, který věřil, že Velký Franta je vedoucím odboje na Moravě. V květnu roku 1944 mu Hanák Šmída představil a jelikož vystupoval jako spolehlivý člen odboje, začal mu i on důvěřovat. Po Hanákově odchodu měl Tesák možnost nahlédnout do kufríku, který měl Šmíd u sebe a v něm spatřil střelnou zbraň a nějaké materiály o členech národního výboru. Zeptal se proto na celou věc Šmída, ten mu však jeho podezření vyvrátil.

Asi po dvou dnech během další Šmídovy návštěvy v dílně Tesák zjistil, že mu z jednoho kola zmizel lístek s adresou. Kolo patřilo jeho známému Aloisi Malinovi a Tesák pojal podezření, že jej ukradl právě Šmíd. K tomu se Velký Franta při třetí návštěvě sám přiznal. Zároveň mu sdělil, že se s Malinou alias Ferdou dohodli a budou v odbojové činnosti spolupracovat. Podezření ohledně Šmídovy spolupráce s gestapem se Tesákovi potvrdilo i tím, že při druhé návštěvě Šmída požádal svou ženu, aby jej po odchodu nenápadně sledovala. Ta potom zjistila, že Šmíd šel od Tesáka přímo na služebnu gestapa. Tesák Malinu se svými zjištěními obeznámil, ale Malina se přesto rozhodl se Šmídem i nadále spolupracovat.⁶²

K seznámení Aloise Maliny se členy ilegální organizace Michala Malíka došlo v říjnu roku 1944. V tomto měsíci ho Kubeša z Choryně, majitel domu, ve kterém Malina žil, seznámil s Aloisem Zahradníčkem z Poličné. U něj se s Malinou setkala dcera malíře pokojů Josefa Hofmana z Valašského Meziříčí Jiřina a v listopadu roku 1944 jej přivedla ke svému otci do bytu. Při této návštěvě byl přítomen i Čestmír Podzemný.⁶³

⁶¹ Alois Malina se narodil 5. 10. 1913 v Kněžpoli, okres Uherské Hradiště. Za okupace pracoval jako číšník v nádražní restauraci ve Valašském Meziříčí.

⁶² ZA Opava, fond MLS Nový Jičín, spis Ls 226/48 Alois Malina, zápis výslechu svědka Antonína Tesáka z 25. března 1946.

⁶³ ZA Opava, fond MLS Nový Jičín, spis Ls 226/48 Alois Malina, zápis výslechu obviněného Aloise Maliny u Krajského soudu v Novém Jičíně z 22. března 1946.

S Michalem Malíkem se Malina setkal ještě téhož měsíce prostřednictvím Jiřího Jírovského. Otec Jiřího, František Jírovský, který se s Malinou znal již od roku 1943, k tomu vypověděl: „Od své manželky vím, že v listopadu 1944 Malina přišel k nám do bytu ve Val. Meziříčí a dotazoval se po mém synovi Jiřím a nějakém Jendovi z Prahy. Manželka řekla Malinovi, že syn je patrně u Malíků ve Val. Meziříčí a jelikož Malina měl zájem o Malíka, manželka zašla k Malíkům a se souhlasem Malíka, Malinu k Malíkovi přivedla.“⁶⁴

Přibližně někdy kolem Vánoc přivedl Malina k Hofmanovi konfidenta Františka Šmída a představil ho jako velitele podzemního hnutí na Moravě. Dále zde byli Čestmír Podzemný, Jiřina Hofmanová a Alois Zahradníček. Na schůzce se mluvilo hlavně o výsadce zbraní, jejichž získání bylo v dané době velmi důležité.

Počátkem ledna přišel Šmíd s Malinou k Hofmanovi ještě jednou. Při této příležitosti jej kromě jiných odbojových záležitostí Hofman požádal o zajištění vysílačky pro Murzinův štábní oddíl. Podle Hofmanovy výpovědi mu prý slíbili, že ji seženou, ale jen pod podmínkou, že ji budou moci dodat Murzinovi sami. Sám Malina ovšem něco podobného ve své výpovědi odmítl: „Není pravda, že Hofman žádal mne a Šmída o nějakou vysílačku pro Murzina. Rovněž není pravda, že jsme mu ji slíbili pod podmínkou, že ji sami dodáme do štábu Murzina.“⁶⁵ Šmíd na této návštěvě rovněž po Hofmanovi požadoval peníze na odbojovou činnost, na což mu Hofman přislíbil 200 000 Kč. To však Šmídovi nestačilo a chtěl po něm 2 000 000 Kč, které Hofman samozřejmě neměl. Nedohodli se a Šmíd měl údajně v tu chvíli pronést svým povýšeným tónem, že ze zahraničí dostane i 10 000 000 Kč.⁶⁶

K převzetí vysílačky pak již naštěstí nedošlo, protože Josef Hofman a ostatní členové skupiny se od Čestmíra Podzemného dozvěděli, že Šmídova fotografie je vyvěšena u ostravského gestapa. S tímto zjištěním přišel člen Bílíčkovy skupiny Rudolf Petřvalský, který ji získal od Žofie Sýkorové. Ta bydlela v Moravské Ostravě a působila v jedné ze skupin Malíkovy organizace. Petřvalskému se svěřila, že má doma v podnájmu konfidenta gestapa Horymíra Reclíka vystupujícího pod jménem Štádler. Reclík jí měl odcizit částku 80 000 Kč, kterou na něm nějaký čas vymáhala. Ve snaze získat alespoň trochu peněz zpět mu jednoho dne kontrolovala věci a našla v nich seznam 90 jmen členů odboje s nadpisem

⁶⁴ ZA Opava, fond MLS Nový Jičín, spis Ls 226/48 Alois Malina, zápis výslechu svědka Františka Jírovského z 6. srpna 1946.

⁶⁵ ZA Opava, fond MLS Nový Jičín, spis Ls 226/48 Alois Malina, zápis výslechu Aloise Maliny u Krajského soudu v Novém Jičíně z 18. března 1946.

⁶⁶ ZA Opava, fond MLS Nový Jičín, spis Ls 226/48 Alois Malina, protokol sepsaný s Josefem Hofmanem na stanici SNB ve Valašském Meziříčí 11. února 1946.

Mafie, které měl připravené k nahlášení gestapu. Zároveň u něj našla i fotografie konfidentů ostravského gestapa, mezi nimiž se nacházela i fotografie Velkého Franty.⁶⁷

Za 14 dní po schůzce u Hofmana přišla členům Malíkovy organizace též zpráva ze Zlína, ve které byli varováni před Šmídem. S touto zprávou ztratil u odbojářů důvěru i Malina, jelikož se Šmídem úzce spolupracoval a dodával mu veškerý zpracovaný materiál. Navíc podle Čestmíra Podzemného a Josefa Hofmana se měl údajně Šmíd nebo Malina vyjádřit v tom smyslu, že jsou všichni „volové“ a Podzemnému, který výrok zaslechl, prý vyhrožovali zatčením gestapem.⁶⁸ Výpovědi se však v této záležitosti neshodují a je tedy nemožné události přesně rekonstruovat.

Koncem ledna roku 1945 jel František Šmíd spolu s Malinou do Prahy, aby zde prostřednictvím Malíkovy organizace navázali kontakty s ilegálním ústředím KSČ. Tehdy v noci z 25. na 26. ledna 1945 přijeli k architektu Tenzerovi, který z jejich pozdního příchodu nebyl zrovna nadšený. Navíc Šmída do té doby neznal a jeho příchod v něm vyvolal obavy. Malina představil Šmída jako velitele západní Moravy Pavla, který spolupracuje s paraskupinou z Londýna pod krycím jménem Petr. Malina i Šmíd se pak z Tenzera snažili vymocit schůzku s tzv. Pepíkem⁶⁹, aby s ním mohli projednat důležité otázky ohledně odboje. Tenzer se však stále cítil ohrožen, a proto jim sdělil, že Pepíka zná jen trochu a že s ním momentálně nemá bližší kontakt. Tenzerovo podezření se poté potvrdilo, když se mu podařilo nahlédnout do Šmídova kufru. Objevil v něm řadu dokumentů o odbojových pracovnících, jejich seznam, průkazy, náčrty bunkrů, hesla k výsadbám zbraní z Londýna a jiné materiály. Dále zde našel pistoli FN ráže 7,65 mm v červeném koženém podpažním pouzdře i s náboji.

Při této návštěvě chtěli Malina se Šmídem prostřednictvím Tenzera zajistit schůzku s partyzánským oddílem majora Murzina. Kvůli blížícímu se konci války s ním údajně potřebovali projednat vytvoření jednotného centralizovaného vojenského a civilního vedení na Moravě, společný postup, zajištění radiostanice a výsadek zbraní. Šmíd vytušil, že mu Tenzer nedůvěřuje, a proto se mu přiznal, že provádí kontrašpionáž, kterou kryje vlastní ilegální činnost. Tenzer se nenechal oklamat a ihned rozpoznal, že má co dělat se zkušeným konfidentem gestapa. Po odchodu Maliny se Šmídem odešel do ilegality a varoval před nimi své odbojové spolupracovníky v Praze, Brně a zvláště na Valašsku. Zde 4. února 1945 v domku Ladislava Korytáře Malíkovi sdělil všechny své postřehy ohledně Velkého Franty a žádal ho, aby se pro jistotu se všemi členy odešli do ilegality a přesunuli se do lesů. Zároveň

⁶⁷ ŠIKOLA, Čestmír – POSPÍŠIL, Jaroslav: *Nešli stejnou cestou*, s. 56.

⁶⁸ ZA Opava, fond MLS Nový Jičín, spis Ls 226/48 Alois Malina, zápis výslechu Josefa Hofmana u Krajského soudu v Novém Jičíně z 19. března 1947.

⁶⁹ Tzv. Pepík byl odbojář Josef Pokorný z Prahy.

navštívil Malinu, s nímž si chtěl ujasnit jeho vztah se Šmídem.⁷⁰ Při této příležitosti u něj vzal různé důležité doklady, které tam měl podle svědectví Hofmana jen tak „pohozené na okně a viditelně v kuchyňském kredenci.“⁷¹

Mezitím se 29. ledna 1945 Malina se Šmídem vrátili z Prahy. Nejprve šli do Malinova bytu v Choryni a večer se sešli spolu s Bilíčkem, Malíkem, Podzemným, Kurovcem a Zahradníčkem u Hofmana doma. Přestože v Praze vlastně nic nevyřídili, vystupovali oba velice sebevědomě. Šmíd během schůzky naléhal na Vladimíra Kurovce, aby mu zprostředkoval setkání s majorem Murzinem. Kurovec nakonec souhlasil a spolu se Šmídem a Malinou se 1. února 1945 vydal do Zlína, kde se setkali s velitelem úderné čety štábu brigády Jana Žižky, Kopanským⁷². Ten slíbil, že jednání mezi Šmídem a majorem Murzinem zprostředkuje na 7. února 1945.⁷³ Po návratu Vladimír Kurovec s výsledky cesty obeznámil i zbytek skupiny. Spolu s Malíkem a Podzemným se však domluvili, že pro bezpečí všech bude trasa přes Kopanského jen ukázková pro Šmída. Náhradní trasa byla domluvena 2. února prostřednictvím Jaromíra Paláta, který u Josefa Krchňáka a Teodora Martiše na ten samý den zajistil převedení Podzemného spolu se Šmídem ke štábu 1. čs. partyzánské brigády Jana Žižky.

4.3. Dočkálkova skupina

V ten samý den, 1. února 1945, žádal Šmíd po Čestmíru Podzemném seznam okrskových a místních vedoucích ilegálních národních výborů ve Valašském Meziříčí. Podzemný mu odmítl takto důležité materiály vydat, na rozdíl od rotmistra Ladislava Dočkála, který stál v čele skupiny členů ilegálního národního výboru založené počátkem října roku 1944. Jejími členy byli kartonážník Leopold Novotný, učitel Eduard Jecelín, Vlastimil Deml, inspektor hasičské pojišťovny Josef Smílek, Čestmír Podzemný, učitel Drahomír Blažke a vrchní strážmistr František Zbránek. Dále pak skupinu tvořila ilegální vojenská organizace pod vedením škpt. Jana Macha, díky níž navázali spojení s parašutistickou skupinou Clay na Holešovsku a spolupráci se členy organizace Michala Malíka. Společně pak očekávali výsadky zbraní. Ve vhodnou dobu měla vojenská organizace zničit německou vojenskou posádku, aby tak usnadnila postup Rudé armádě. Jako

⁷⁰ ŠIKOLA, Čestmír – POSPÍŠIL, Jaroslav: *Nešli stejnou cestou*, s. 57-60.

⁷¹ ZA Opava, fond MLS Nový Jičín, spis Ls 226/48 Alois Malina, protokol sepsaný s Josefem Hofmanem na stanici SNB ve Valašském Meziříčí 11. února 1946.

⁷² Tento pseudonym používal Josef Gajdošík, bratr Františka Gajdošíka.

⁷³ ŠIKOLA, Čestmír – POSPÍŠIL, Jaroslav: *Nešli stejnou cestou*, s. 61.

zpravodajští důstojníci zde působili kpt. Ladislav Zavadil, kpt. Vladimír Matějovský, kpt. Robert Raška, nadpor. Jaroslav Škrovan, por. Vladimír Křen a další.⁷⁴

Koncem roku 1944 Dočkálka navštívil v jeho domě Malina spolu s dalším mužem, kterým byl František Šmíd. Na této schůzce byl Šmíd Malinou představen jako vedoucí odboje západní Moravy a hovořili především o dalším postupu skupiny. Poté se podle svědectví manželky Marie Dočkálkové setkali ještě asi čtyřikrát. Na poslední schůzce chtěl Šmíd po Dočkálkovi jmenný seznam skupiny, který mu Dočkálek napřed odmítal vydat, ale po nátlaku a vyhrožování udáním gestapu mu jej přece jen dal. Od té doby se již spolu nesetkali.⁷⁵

Krátce na to, dne 3. února 1945, přijeli k Dočkálkovi brněnští gestapáci Jurak a Körner, kteří odvezli jeho a další dva členy, škpt. Jana Macha a Leopolda Novotného. 12. února 1945 přijeli znovu a zatkli Eduarda Jecelína, kpt. Vladimíra Matějovského, Josefa Smílka, četn. strážm. Františka Zbránka a škpt. Ladislava Zavadila. Ani jeden z nich se již domů nevrátil. Ostatním se podařilo uprchnout k partyzánům na Oznici, čímž se zachránili.⁷⁶ Tato událost členy Malíkovy organizace utvrdila v jejich podezření o Šmídově zradě.

4.4. Likvidace Šmída

Po zatčení Dočkálkovy skupiny bylo partyzánům Malíkovy organizace jasné, že Dočkálka a spol. nemohl udat nikdo jiný než Šmíd. Sami se cítili ohroženi, a proto se 3. února večer sešli v bytě Josefa Hofmana. Přítomni byli Josef a Jiřina Hofmanovi, Vladimír Kurovec, Alois Zahradníček a Čestmír Podzemný, kteří chtěli projednat všechny jim dosud známé informace o Šmídovi. Partyzáni shromažďovali důkazy po celý leden a byly očividné. Z tohoto důvodu se rozhodli, že jej při nejbližší příležitosti zlikvidují. Nikdo ovšem zatím nevěděl, jak se Velký Franta opravdu jmenuje, ani že pracuje u gestapa pod krycí značkou B-105. Bylo tedy třeba ještě počkat.

Navečer 4. února se na popud Malíka konala v jeho domě důležitá schůzka. Zúčastnili se jí Michal Malík, Ladislav Korytář, Vladimír Kurovec, Josef Bilíček a Čestmír Podzemný. Podrobně rozebrali všechny známé důkazy, jako např. Šmídovu přílišnou snahu získat informace o veliteli partyzánské brigády Murzinovi, jeho sebevědomé vystupování, vztah k parašutistické skupině Clay nebo jeho snahy o proniknutí do ilegálního ústředí KSČ. Dále se jim podařilo identifikovat Velkého Frantu jako Františka Šmída pomocí fotografie, kterou předložil Josef Bilíček. Bilíček zároveň všechny přítomné ujistil, že tatáž fotografie se již

⁷⁴ MZM, HO, f. Písemnosti, inv. č. S 5053, neofol.

⁷⁵ Tamtéž.

⁷⁶ Tamtéž.

nachází u štábu brigády Jana Žižky. Na základě všech těchto důkazů bylo zřejmé, že Šmíd je konfidentem gestapa.⁷⁷

Po usvědčení ze spolupráce s gestapem přistoupili přítomní partyzáni k přípravě Šmídovy fyzické likvidace, která byla naplánována na 7. února 1945. V tento den se měl Šmíd k Malíkovi dostavit kvůli setkání s majorem Murzinem. Podle předem připraveného plánu měl být Šmíd Malíkem vlákán do kuchyně Ladislava Korytáře, kde na něj již měli čekat Vladimír Kurovec a Emil Hanzlík. Ve vedlejší místnosti se pak měl ukrýt Čestmír Podzemný, který čekal v záloze. Podle plánu měl Hanzlík napřed Šmída omráčit nějakým kusem železa, následně měl být rychle svázán a po nabrání vědomí vyslechnut ohledně práce pro gestapo. Zároveň se měl vyjádřit o svých spolupracovnících a Aloisi Malinovi. Ještě téhož dne večer za ochrany Vladimíra Kurovce a Emila Hanzlíka ho měl Čestmír Podzemný po předešlé domluvě s Jaromírem Palátem odvést přes Jablůnku nad Bečvou do štábu majora Murzina. Okolí Korytářova domu měl po celou dobu hlídat Alois Zahradníček.⁷⁸

Celou akci museli ovšem nakonec pozměnit, protože u Malíka doma se 4. února nečekaně objevil Václav Březík⁷⁹. Při této návštěvě členům Malíkovy organizace zcela spontánně vyzradil vše o Šmídově konfidentství. Pronesl, že Velkého Frantu zná již od poloviny roku 1944 jako velitele západní Moravy Pavla. Udal jeho pravé jméno, bydliště i skutečnost, že se jedná o konfidenta brněnského gestapa, kde je veden pod krycí značkou B-105. Březík se rovněž přiznal k tomu, že vše ví, protože sám se Šmídem docházel na gestapo jako jeho pobočník. Podle jeho slov mu Šmíd tvrdil, že provádí kontrašpionáž, aby mohl krýt svou vlastní odbojovou činnost. Po čase však přišel na to, že to není pravda a že Velký Franta je věrným pracovníkem gestapa. Podle výpovědi Podzemného měl nakonec Březík prohlásit, že pokud mu nevěří, ať ho klidně zastřelí a položil svou pistoli ČZ ráže 9 mm na stůl.⁸⁰

I přes nenadálé události muselo vše vypadat tak, aby je Šmíd po svém příchodu nepodezíral. Díky Březíkově výpovědi si nebyli jisti jeho spolehlivostí, a proto na něj raději dávali pozor. Neměli již čas jeho osobu prověřit, ale stále doufali, že se jim ho podaří do příchodu Šmída zbavit. Padla i myšlenka Březíka odstranit, ale od té se záhy upustilo. Březíkovi jen prozradili, že 7. února k Malíkovi přijede Velký Franta a setká se s majorem

⁷⁷ ŠIKOLA, Čestmír – POSPÍŠIL, Jaroslav: *Nešli stejnou cestou*, s. 66.

⁷⁸ Tamtéž, s. 66-67.

⁷⁹ Václav Březík se narodil 27. 9. 1920 v Brně-Žabovřesky. Živil se jako typograf ve vojenské tiskárně v Brně. Od roku 1944 spolupracoval se Šmídem, který se k němu dostal přes Bohumila Partyku. Šmíd Březíkovi nalhal, že provádí kontrašpionáž. Asi v druhé polovině ledna 1945 Březík zjistil, že určité osoby odboje po navázání kontaktu se Šmídem jsou gestapem zatčeny, a proto se od něj odloučil a začal spolupracovat s odbojovou skupinou Michala Malíka.

⁸⁰ ŠIKOLA, Čestmír – POSPÍŠIL, Jaroslav: *Nešli stejnou cestou*, s. 67.

Murzinem. Po jeho přesunu ke Korytářovi si Malík, Kurovec a Hanzlík ještě jednou upřesnili, jak bude celá akce probíhat.

Dne 6. února 1945 již bylo jasné, že s Březíkem musejí počítat. Společně se dohodli, že po celý průběh akce jej budou pečlivě sledovat a kdyby se přece jen přidal na Šmídovu stranu, rázně zakročí i za cenu použití zbraně. Zároveň bylo nutné zajistit, aby Šmíd spolu s Březíkem nezůstali ani na vteřinu o samotě. Bylo proto třeba udržet Březíka v bytě Ladislava Korytáře, na což měl dohlížet Vladimír Kurovec spolu s Emilem Hanzlíkem. Odpoledne téhož dne se pak konala poslední schůzka v bytě Michala Malíka, které se zúčastnili Michal Malík, Vladimír Kurovec, Ladislav Korytář, Emil Hanzlík a Čestmír Podzemný. Zde byl jasně stanoven průběh celého dění a hlavně rozmístění jednotlivých osob v místnosti. František Šmíd se měl usadit v rohu u okna, přímo naproti Frantovi měl sedět Emil Hanzlík, aby měl volný prostor pro střelbu jak na Šmída, tak na Březíka, který seděl na židli u stolu. Vladimír Kurovec měl stát u dveří z kuchyně na chodbu, aby případně zabránil Šmídovi v útěku a zároveň měl kontakt s Čestmírem Podzemným. Ten měl být ukryt ve vedlejší místnosti, odkud mohl přes prosklenou část dveří sledovat, co se děje vedle a v nejhrošším zasáhnout. Samozřejmě o něm Šmíd nesměl vědět.⁸¹

Velký Franta přijel do Valašského Meziříčí dne 7. února 1945 asi v 1 hodinu ráno. Přijel rovnou z Prahy, kde se pokoušel znovu proniknout do ilegálního ústředí KSČ jako zástupce zemského vedení na Moravě, ovšem bezúspěšně.⁸² Ve Valašském Meziříčí se rozhodl, že přespí u Josefa Hofmana, ke kterému se také vydal. Josef Hofman již samozřejmě věděl, že Malík a spol. chtějí Šmída zastřelit a když přes záclonu viděl, že venku stojí právě on, dveře neotevřel.

Šmíd tedy poté odešel k domu Michala Malíka v Sokolské ulici čp. 130, kam dorazil kolem 3. hodiny ráno. Tady ho však čekali až v dopoledních hodinách. Zaklepal na dveře a paní Malíková ho pustila dovnitř. Čestmír Podzemný, který v tu chvíli u Malíka přebýval, se mezitím rychle přemístil z kuchyně do ložnice. Šmíd požádal Malíka zda u nich může přespát. Malík ho uložil na otoman v kuchyni. Ještě než usnul, tázal se Malíka, zda již přišel Petr (Čestmír Podzemný) a jestli se jeho setkání s majorem Murzinem opravdu uskuteční. Byl ujištěn, že je vše domluveno a že Petr určitě dorazí. Poté, co Šmíd usnul, jej Podzemný šel pro jistotu ještě jednou identifikovat podle fotografie, kterou získali od konfidenta ostravského gestapa Horymíra Reclíka. Podoba byla přesná, navíc u něj Podzemný viděl i známou pistoli zn. FN ráže 7,65 mm v červeném koženém pouzdře a pod hlavou aktovku. K této situaci

⁸¹ Tamtéž, s. 70.

⁸² MZM, HO, f. Písemnosti, inv. č. S 5053, neofol.

Podzemný uvádí: „Tehdy jsem měl až přímo pudové nutkání na nic již nečekat, nic nekomplikovat a omráčit ho ihned. Když M. Malík zpozoroval, jak nad ním stojím s pistolí v ruce, tak mne chytil za ruku a odvedl zpět do světnice.“⁸³ To bylo velmi rozumné, neboť Malíkův dům se nacházel asi 30 metrů od Sokolovny, kde tehdy sídlil oddíl SS Jagdkommanda a polní četnictvo.

Během noci vyrozuměl Malík o Šmídově příchodu i další členy odboje, kteří byli u Ladislava Korytáře. Dojednali podrobnosti a shodli se na tom, že jakmile Šmíd vstane, přivede jej Malík ke Korytárovi na snídani a tady ho zastřelí. Kvůli jeho časnému příchodu nemohli čekat na večer, jak původně plánovali. Během časného rána odeslal také Malík svou ženu Annu i manželku Ladislava Korytáře Vlastu s dětmi do Rožnova pod Radhoštěm.⁸⁴ Kolem 4. hodiny ranní Podzemný ještě zašel k Aloisi Zahradníčkovi do Poličné pro pistolí ČZ ráže 7,65 mm, kterou si u něj zapomněl. Zahradníček měl podle původního plánu dohlížet na celou akci ze dvorku Ladislava Korytáře, ale byl návštěvou Podzemného tak rozrušen, že jeho pistolí nemohl ve spěchu najít. Navíc Zahradníčkův pes silně štěkal, takže Podzemnému raději půjčil svou zn. Steyer ráže 7,65 mm. Podzemný se pak rovnou vrátil do domu Ladislava Korytáře, kde v ložnici čekal na příchod Velkého Franty.⁸⁵

Dne 7. února 1945 se Šmíd probudil kolem 8. hodiny ranní. Vstal, umyl se a kolem 9. hodiny odešel přes tajný otvor v laťkovém plotě do sousedního domu Ladislava Korytáře, kde již na něj čekali Kurovec, Hanzlík a Březík. Korytář podal Šmídovi snídani a po ní ho posadil na otoman v rohu místnosti.⁸⁶ Kvůli jeho brzkému příchodu nemohl hlídat celou operaci zvenčí Alois Zahradníček, a proto se na dvůr přesunul Ladislav Korytář. Všichni dělali vše proto, aby Šmíd nepojal sebemenší podezření. Při jeho stále častějších dotazech na příchod Petra a jeho setkání s majorem Murzinem atmosféra v místnosti čím dál více houstla. Podle svědectví Čestmíra Podzemného měl v tento moment celou akci narušit Václav Březík, který Šmída obvinil ze zrady a tím situaci značně zkomplikoval. Šmíd na to reagoval ještě docela klidně a obvinil z konfidentství Marii Sedláčkovou⁸⁷ z Horních Sloupnic u Litomyšle. Emil Hanzlík spolu s Vladimírem Kurovcem znervózňeli a Hanzlík nenápadně odešel za Podzemným pro radu. Rozhodlo se, že již nebudou na nic čekat a pobídl Hanzlíka k akci. Podle jeho svědectví se pak celá věc odehrála takto:

⁸³ ŠIKOLA, Čestmír – POSPÍŠIL, Jaroslav: *Nešli stejnou cestou*, s. 71.

⁸⁴ MZM, HO, f. Písemnosti, inv. č. S 5053, neofol.

⁸⁵ ŠIKOLA, Čestmír – POSPÍŠIL, Jaroslav: *Nešli stejnou cestou*, s. 71.

⁸⁶ MZM, HO, f. Písemnosti, inv. č. S 5053, neofol.

⁸⁷ Marie Sedláčková byla ilegální pracovnící. Na Valašsku byla známá jako Pavla a od podzimu roku 1944 udržovala spojení s Malíkovou skupinou. Dne 10. března 1945 padla do léčky gestapa, byla zatčena a 10. dubna 1945 zemřela v koncentračním táboře Mauthausen v plynové komoře. K jejímu případu viz NEPRAŠ, Jaromír – STRYJOVÁ, Dagmar: *Říkali jí Manka*. Vysoké Mýto 1986.

„Emil Hanzlík mi šel dát nenápadně aviso, že zajištění provedeme ihned. Vrátil se do kuchyně a tam se pokusil omráčit „Velkého Frantu“. „Velký Franta“ ho však kopl do břicha, takže Emil Hanzlík odletěl na protější stěnu. Emil po něm hodil ještě tím železem, ale „Velký Franta“ mu uhnul. „Velký Franta“ vyskočil ke dveřím, otočil se proti stojícím a pokoušel se vytáhnout pistoli, kterou měl pod levou paží. Když jsem uslyšel, že se tam něco děje, otevřel jsem dveře do kuchyně a viděl jsem, jak „Velký Franta“ vytahuje pistoli. Poněvadž ani jeden z přítomných neměl pistoli připravenou a „Velký Franta“ by je všechny postřílel, střelil jsem okamžitě ze své pistole do levého hrudí „Velkého Franty“ a zasáhl jsem mu ještě prst levé ruky, poněvadž si levou rukou přidržoval pouzdro od pistole. „Velký Franta“ se ihned po mé raně svalil na zem, natáhl křečovitě nohy a z úst mu vyšla krvavá pěna. Přidržel jsem ho nohama u země a Ladislav Kurovec mu stoupl na krk. Asi po půl minutě vytáhl Emil Hanzlík pistoli a střelil ho do pravého spánku. Upozorňuji, že mi vyšla jen jediná rána, protože se mi další náboj vzpříčil. Protože jsem měl obavy, že Václav Březík bude proti mně střílet, podíval jsem se na něj, Václav Březík se mi podíval do očí, pak váhavě vstnul z gauče, natáhl svoji pistoli zn. Zbrojovka ráže 9 mm, přistoupil k „Velkému Frantovi“ a střelil ho do levé tepny u krku.“⁸⁸ Ke své výpovědi poté ještě dodal, že onen kus železa, kterým měl Emil Hanzlík Šmída omráčit, byla kovadlinka na kutí kosy. Podzemný mu ji prý předal v momentě, kdy jej přišel Hanzlík upozornit, že jsou připraveni akci provést.

Celá tato situace se uskutečnila kolem 10. hodiny dopoledne zrovna ve chvíli, kdy kolem Korytářova domu projížděla autokolona dělostřelectva wehrmachtu, která střelbu uvnitř domu ztlumila. Ihned po akci vyběhli odbojáři na dvůr, aby zjistili, jestli je Němci v budově Sokolovny neslyšeli. Vše se zdálo být v pořádku, a proto se v klidu vrátili zpět do kuchyně. Po chvíli dorazil i Ladislav Korytář, který jejich domněnku potvrdil. Nyní bylo potřeba rozhodnout, co se Šmídovou mrtvolou. Po krátkém uvažování zvedl Podzemný pistoli, která ležela vedle Velkého Franty a předal ji Vladimíru Kurovcovi. Poté prohledali Šmídovy věci, v nichž našli 2 zásobníky do pistole, průkazy totožnosti na jména ing. František Novotný, František Novák a František Pokorný, závodní legitimace na firmy Zbrojovka Vsetín, Brno a Vítkovické železárny, dále pracovní knížky na stejná jména jako průkazy. Mezitím Ladislav Korytář spolu s Emilem Hanzlíkem odstranili krev z podlahy a všechny důkazy. Ve Šmídově aktovce pak přítomní odbojáři našli dokumenty různého typu. Byl zde seznam jmen více než 90 ilegálních odbojových pracovníků, plánků objektu Zbrojovky, náčrt obranných postavení budovaných zákopníky na Valašsko-Meziříčsku, náčrty

⁸⁸ SOKA Vsetín, fond ČSPB OV Vsetín, inv. č. 277, výpověď Čestmíra Podzemného ohledně smrti Františka Šmída.

různých bunkrů, domů, hesla pro výsadky zbraní na západní Moravě a mnohý další nebezpečný materiál, se kterým se Šmíd volně pohyboval po území protektorátu.⁸⁹

V daný moment bylo především velmi důležité Šmídovu mrtvolu ukrýt. Nemohli ji přes den nikam přemístit a museli proto počkat do večera. Bylo to nebezpečné už jen z toho důvodu, že se naproti Malíkova domu nacházely německé policejní jednotky. Padlo hned několik variant řešení, z nichž nejrozumnější se nakonec ukázalo ukrýt mrtvolu přímo u Korytáře doma. Ten vlastnil sklep, do kterého vedl jen jediný vchod v předsíni přikrytý poklopem. Vsunuli jej do jutového pytle a přes hlavu až do pasu mu nasadili Korytářův černý gumový plášť. Tělo obvázáli padákovou šňůrou a po schodech odtáhli do sklepa, kde jej prozatímne uschovali. Když zvážili všechna možná rizika, přicházelo v úvahu několik variant, jak s tělem naložit. Jednou z nich bylo, že jej ve skříni na vozíku odvezou k soutoku vsetínské a rožnovské Bečvy, kde by mu přivázali k tělu těžký kámen a hodili ho do řeky. Nebylo to daleko, ale museli by jet pod železničním mostem, který byl z obou stran hlídán. Další navrženou variantou byl převoz Šmídova těla v rakvi pohřebním vozem ke hřbitovu v Krásně nad Bečvou, nebo zakopání těla přímo ve sklepě. Všechny tyto možnosti nakonec zamítli. Reálným a nejbezpečnějším řešením se tak stalo zakopání Šmída na dvoře Ladislava Korytáře, kde se nacházela prostorná kůlna se dřevem.⁹⁰

Jelikož se potřebovali Šmídova těla co nejdříve zbavit, začali ihned kopat. Půda však byla zmrzlá a kamenitá, takže jámu hloubili až do večera. Celou dobu Korytářův domek střídavě hlídali. Večer, když již byla venku velká tma, vynesli tělo přikryté dekou ze sklepa a přenesli jej ke kůlně. Za světél svíček jej chtěli položit do asi 1,2 metrů hluboké jámy. Tělo však již bylo ztuhlé a hrob neměl odpovídající délku. Nenapadlo je v tu chvíli nic jiného než Šmídovi přetnout kolena, aby se do jámy vešel. Poté ho zahrabali hlínou a na místo položili metrové polenové dřevo, čímž zakryli jakékoliv stopy.

Po zavraždění Šmída proběhla mezi odbojáři vzrušená debata o tom, jak budou postupovat dále. Malík byl přesvědčen, že nyní je již nebezpečí zažehnáno. Postupně o tom přesvědčil i ostatní členy odboje kromě Čestmíra Podzemného, který chtěl raději o celé akci obeznámit všechny ostatní členy skupiny, kteří znali Šmída, včetně štábu brigády Jana Žižky. Dále žádal, aby všichni okamžitě odešli z Valašského Meziříčí do hor. Jeho návrh se však nesetkal s podporou.⁹¹

⁸⁹ ŠIKOLA, Čestmír – POSPÍŠIL, Jaroslav: *Nešli stejnou cestou*, s. 74-75.

⁹⁰ Tamtéž, s. 75.

⁹¹ SLÁDEK, Oldřich: *Ve znamení smrtihlava*, s. 207.

Následujícího dne krátce po půlnoci navštívil Podzemný rodinu Hofmanovu a informoval ji o Šmídově smrti. Zároveň Hofmanovy varoval před zásahem gestapa a doporučil jim, aby se co nejdříve přemístili do hor. Kolem půl třetí přišel v doprovodu Emila Hanzlíka s tou samou záležitostí k Zahradníčkovi do Poličné. Při této příležitosti ho také požádal, aby na dopoledne domluvil schůzku s Antonínem Tenzerem, který se stále ukrýval ve Valašském Meziříčí. Jemu ukázal dokumenty, které našli ve Šmídově aktovce a Tenzer potvrdil, že to jsou ty samé, co u něj viděl v Praze. Po jejich setkání předal Zahradníčkovi dokumenty ze Šmídovy aktovky s tím, že je má ještě téhož dne předat zpět Michalu Malíkovi. Zpřetrhal všechny kontakty a 8. února večer se za doprovodu Vladimíra Kurovce a Jaroslava Kunce přesunul do Jablůnky nad Bečvou, kde na něj již čekal Jaromír Palát. Kurovec spolu s Kuncem se pak vrátili zpět a Podzemný za postupného střídání svých průvodců zamířil ke štábu majora Murzina. Krátce po půlnoci došel k bunkru Na Kotárech č. 47, kde se nacházelo stanoviště brigády. Setkal se zde s kpt. I. P. Stěpanovem, kterému podal hlášení o okolnostech smrti Velkého Franty. Stěpanov požadoval, aby členové Malíkovy skupiny okamžitě přešli do ilegality, což ovšem odmítli.⁹²

Když Malík a jeho druhové viděli, že se kolem nich nic neděje, rozhodli se dále pokračovat v započaté partyzánské činnosti. Na základě požadavku partyzánů se v noci 1. března 1945 vkradli do skladiště trhavin v kamenolomu u Hodslavic. V čele s Michalem Malíkem zde vzali 49,5 kg dynamonu a předali je štábu majora Murzina. V následujících dnech ještě odcizili několik litrů benzínu z cisteren na nádraží. To byla ovšem poslední odbojová činnost, kterou mohla Malíkova skupina provést.⁹³

4.5. Alois Malina

Po zneškodnění Šmída se členové Malíkovy organizace shodli na tom, že musí zlikvidovat také Aloise Malinu. Ten se o zastřelení Velkého Franty dozvěděl hned na druhý den od Stanislava Příleského a Františka Stančíka ze Lhotky u Choryně. Malík a jeho spolupracovníci věděli, že úzce spolupracoval se Šmídem, a proto pro ně představoval velké riziko.

Někdy v únoru informoval Josef Biliček členy odboje o schůzce s Malinou, kterou měli v hotelu Snoza v pokoji č. 5, v němž přespával František Kurovec a konaly se zde i některé schůzky. S Biličkem přišla rovněž Žofie Sýkorová, která ihned po spatření Maliny prohlásila, že jej zná. Poznala dotyčného podle fotografie, kterou našla u konfidenta Horymíra

⁹² ŠIKOLA, Čestmír – POSPÍŠIL, Jaroslav: *Nešli stejnou cestou*, s. 78-79.

⁹³ SLÁDEK, Oldřich: *Ve znamení smrtihlava*, s. 208.

Reclíka, zvaného Štádler. Když se na to Bilíček zeptal přímo Maliny, odpověděl, že ji dal Šmídovi při poslední návštěvě v Praze a ten jí údajně musel předat Reclíkovi. Za jakým účelem nevěděl.⁹⁴

O týden později vyzvali Malinu, aby jim vrátil všechny úřední doklady a materiál, týkající se podzemního hnutí. Potřebovali se jej zbavit, protože bylo velmi reálné, že po Šmídově smrti bude Malina ohledně jeho zmizení vyslýchán jako první. Takto mu to bylo předneseno a Malina souhlasil. Když však měl materiál Bilíčkově předat, odmítl.⁹⁵

Dne 27. února 1945 se konala schůzka u Michala Malíka, které se kromě něj zúčastnili Stanislav Příleský, Vladimír Kurovec a František Stančík. Všichni přítomní se shodli na tom, že se Malinovi nedá dále důvěřovat. Vladimír Kurovec přitom vyslovil názor, že je Malina zrádcem a musí být proto odstraněn. Malík se svými spolupracovníky nejprve požadoval, aby Malinu zneškodnil Příleský spolu se Stančíkem přímo v Choryni. Ti se však ohradili, že jim nebyl dán jasný důvod nedůvěry vůči Malinovi a chtěli vše řešit prostřednictvím partyzánského soudu. Proti tomu se rázně postavil Kurovec, který se obával, že by z toho mohl být mezinárodní konflikt. Nakonec společně rozhodli, že se 4. března 1945 sejdou v bytě Stanislava Příleského ve Lhotce u Choryně, kam si Malík spolu s Kurovcem pro Malinu přijdou.⁹⁶ Ještě téhož dne večer za Příleským domů přišel sám Malina. Ten využil příležitosti a s celou věcí Malinu obeznámil. Ovšem aniž by mu sdělil, že se jej chystají zneškodnit. Pak oba odešli do bytu Františka Stančíka, který se s Malinou sešel ještě asi o dva dny později. Malina mu přinesl nějaké směrnice a zároveň se mu svěřil, že cítí určitou nedůvěru vůči své osobě od ostatních členů Malíkovy skupiny. Stančík mu tehdy nepřímou naznačil, že je to pravda a že se jej chystají zabít. Malinu to samozřejmě rozčílilo a měl údajně Kurovcovi napsat dopis, ve kterém mu vyhrožoval gestapem.⁹⁷

Krátce na to odjel Malina 1. března 1945 do nemocnice v Hranicích, kde měl též napsat dopis Josefu Bilíčkově. Žádal jej v něm, aby za ním 4. března 1945 přijel. V určený den se Bilíček skutečně dostavil, ale Malina mezitím již 3. března nemocnici opustil.⁹⁸

⁹⁴ ZA Opava, fond MLS Nový Jičín, spis Ls 226/48 Alois Malina, protokol sepsaný s Josefem Bilíčkem na stanici SNB ve Valašské Meziříčí 28. července 1946.

⁹⁵ Tamtéž.

⁹⁶ ZA Opava, fond MLS Nový Jičín, spis Ls 226/48 Alois Malina, protokol sepsaný s Františkem Stančíkem na stanici SNB ve Valašském Meziříčí 14. března 1946.

⁹⁷ Tamtéž.

⁹⁸ ZA Opava, fond MLS Nový Jičín, spis Ls 226/48 Alois Malina, protokol sepsaný se Stanislavem Příleským u okresního velitelství SNB ve Valašském Meziříčí 8. února 1946.

5. Gestapo na stopě

Brněnskému gestapu zpočátku nepřišlo zvláštní, že se Šmíd nějakou dobu nehlásí. Bylo to u něj zvykem i předtím, a proto se zaměřilo spíše na další zásahy proti ilegálnímu národnímu výboru v oblasti Valašsko-Meziříčska.⁹⁹ Koncem února však již kriminálnímu radovi Koslowskému přišlo divné, že Šmíd nepodává gestapu žádné zprávy. Dokonce ho napadlo, zda neutekl do ilegality, aby si v poslední fázi války zajistil alibi.

V této době byl ve Zlíně zajištěn zlínským gestapem Václav Březík. Ten 8. února odešel z Malíkova domu rovnou k Malinovi do Choryně, kde mu sdělil, že Šmíd je mrtev. Koncem února 1945 jej pak Malíkova skupina prostřednictvím Jaromíra Paláta poslala do štábu majora Murzina, kde mu byly svěřeny dva dopisy pro dva ruské parašutisty, Pantělejeva a Stěpanova, do Ostravy. Zde měli své stanoviště, odkud vysílačkou odesílali různé zprávy do Kyjeva pod číslem 41. Kontakty s nimi udržovala Žofie Sýkorová z Ostravy, u níž se oba parašutisté stravovali. Právě ona seznámila Václava Březíka s oběma Rusy, když ho 27. února asi o 7. hodině večer dovedla do svého bytu a vzájemně je představila. Společně pak odešli do domu obou parašutistů, kde měli přespat. Když však přešli několik ulic, přepadli je tři gestapáci, zatkli je a odvezli připravenými auty na služebnu gestapa v Ostravě. Březíka ihned uvěznili a dva ruské parašutisty pustili zadními dveřmi ven na svobodu. Oba dva již totiž nějakou dobu působili jako konfidenti ostravského gestapa.¹⁰⁰

Na ostravské úřadovně se výsledku Březíka ujal sám kriminální komisař Cordes, který od něj vyzvěděl, že má být podle jeho slov konfidentem brněnského gestapa. Nechtěl vypovídat a odvolával se na radu Koslowského, proto ho Cordes o celé situaci telefonicky spravil. SS-Hauptsturmführer kriminální rada Otto Koslowski nařídil okamžitý převoz Březíka do Brna, kde se jeho výsledku ujal sám. Podle Koslowského poválečné výpovědi mu však Březík o Šmídovi nic neřekl, proto jej k dalšímu šetření předal kriminálnímu komisaři Mondorfovi. Nakonec byl 1. března odvezen do Zlína, kde zůstal až do 4. března 1945. V tento čas za ním přišel zlínský gestapák Paul Swaty a začal se ho znovu vyptávat na Šmída. Březík dělal, že nic neví, gestapák však na něj spustil, že moc dobře ví, že Šmíd leží v kůlně ve Valašském Meziříčí. Březík už neměl co skrývat, a proto vše dosvědčil.¹⁰¹

⁹⁹ Dne 12. února byli zatčeni poslední členové Dočkálkovy skupiny, kteří nestihli včas utéct do hor. Tím gestapo celý odbojový orgán zlikvidovalo.

¹⁰⁰ MZM, HO, f. Písemnosti, inv. č. S 5053, neofol.; ZA Opava, fond MLS Nový Jičín, spis Ls 226/48 Alois Malina, příloha o Václavu Březíkovi zpracovaná vrch. strážm. Škárkou na velitelství stanice SNB ve Valašském Meziříčí dne 5. března 1946.

¹⁰¹ MZM, HO, f. Písemnosti, inv. č. S 5053, neofol.; ZA Opava, fond MLS Nový Jičín, spis Ls 226/48 Alois Malina, protokol sepsaný s Ottou Koslowským v Oblastní úřadovně Státní bezpečnosti v Brně 13. března 1947.

Dne 6. března 1945 se Koslowski telefonicky ze zlínské úřadovny gestapa ve Zlíně dozvěděl, nejspíše přímo od vedoucího kriminálního rady Zieglera, že byl František Šmíd ve Valašském Meziříčí zastřelen a Březík měl být při tom. Ihned si zavolal kriminálního komisaře Antona Mondorfa a spolu s asistentem Hansem Goldou jej odpoledne vyslal autem do Zlína, aby celou záležitost prošetřili a objasnili příčinu Šmídovy smrti. Zároveň mu nařídil zatknout Aloise Malinu, o kterém věděl, že s Velkým Frantou spolupracoval. Mondorf měl přivést zatčeného ke Koslowskému do Brna.¹⁰²

5.1. Zatčení členů Malíkovy skupiny

Dne 6. března večer obdržel zástupce velitele valašskomeziříčského opěrného bodu protipartyzánské jednotky ZbV-Kommanda 31 kriminální tajemník Paul Schubert příkaz, aby ráno se svými muži obsadil domky partyzánů ve Valašském Meziříčí. Schubert poté vydal další rozkaz, v němž členům oddílu ZbV-Kommanda 31 nařídil, aby byli o 4. hodině ranní následujícího dne, 7. března 1945, nachystáni k odchodu. Kam a kvůli čemu dopředu nevěděli. V časných ranních hodinách pak oddíl pod Schubertovým velením v počtu deseti mužů obklíčil Malíkův a Korytářův domek v Sokolské ulici. Každého, kdo by se pokusil utéct, měli zadržet i za cenu použití zbraně. Při rozmisťování hlídek použili provizorní pláněk, na kterém byly zakresleny oba domky. Bylo zde také přesně naznačeno, jak se dostat ke Korytářovi přes dvě uvolněná prkna v plotě do dvora, neboť jeho vrata byla permanentně uzamčena.¹⁰³

Ve stejný večer, kdy Schubert obdržel rozkaz od Mondorfa, přišel kolem 8. hodiny večer ke Stanislavu Příleskému do bytu Alois Malina a žádal ho, aby se na druhý den v 9. hodin ráno spolu s Františkem Stančíkem dostavil do domu Michala Malíka. U něj měli převzít rádio a odnést jej zpět k Malinovi do Choryně. Zároveň měli na schůzku přizvat i Josefa Bilíčka a architekta Antonína Tenzera, aby mohli společně ujednat umístění vysílačky pro štáb majora Murzina.

Příštího dne Příleský o všem Stančíka informoval a sám se vydal na kole k Malíkovu domu. Po příjezdu na dvůr spatřil v okně Annu Malíkovou, která mu dávala rukou znamení, aby rychle zmizel. K tomu Příleský uvádí: „Ihned jsem tušil, že jde o něco zlého a proto jsem se ze dvorka Malíkového rychle vzdálil. Šel jsem do bytu malíře Josefa Hofmana na Sokolské

¹⁰² MZA, fond C 141, karton 237, inv. č. 2789, spis Lsp 1906/46, fol. 258, výpověď Antona Mondorfa ohledně smrti Františka Šmída.; ZA Opava, fond MLS Nový Jičín, spis Ls 226/48 Alois Malina, protokol sepsaný s Ottou Koslowským v Oblastní úřadovně Státní bezpečnosti v Brně 13. března 1947.

¹⁰³ ZA Opava, fond MLS Nový Jičín, spis Ls 226/48 Alois Malina, protokolární zápis sepsaný s Františkem Čapkem na stanici SNB ve Valašském Meziříčí 22. listopadu 1946.

ulici, který byl s námi též ve spojení, jemuž jsem sdělil, že se u Malíků něco zlého děje. Žádal jsem Hofmana, aby to šel opatrně zjistit. Hofman se oblekl, ale nedošel ani k Malíkovému domku a již viděl, jak Gestapo vede od Malíka 2 muže.¹⁰⁴ Jak se později dozvěděl, Stančík přijel k Malíkovi již kolem 7. hodiny, aby si zde nechal kolo a pak došel pro Tenzera a Bilíčka. Při příchodu byl však zatčen gestapem spolu s dalšími členy skupiny.¹⁰⁵

Do Malíkova domu jako první vstoupil zástupce Schubert s několika úředníky, německými policisty a dvěma protektorátními četníky prap. Janem Láníkem a prap. Janem Vrbatou. Na dveře Korytářova domu pak jako první zaklepali čeští četníci, kteří jej vyzvali, aby otevřel. Schubert spolu s Herbertem Grossem provedli domovní prohlídku a asi kolem 8. hodiny všechny zadržené odvezli do kanceláře bezpečnostní policie v hotelu Modrá Hvězda, odkud je pak kolem 3. hodiny odpoledne přemístili do věznice okresního soudu ve Valašském Meziříčí. Několik členů bezpečnostní a ochranné policie spolu se Schubertem pak v domcích Malíka a Korytáře zůstalo další dva dny, aby zde zajistili každého, kdo se u nich objevil. V průběhu dne nakonec ve Valašském Meziříčí pozatýkali celkem osm členů Malíkovy skupiny. V zatýkání dalších členů pak pokračovali v Jablůnce u Vsetína, Lhotce, Lipníku nad Bečvou, Pržně, Rožnově pod Radhoštěm, Valašské Bystřici, Zubří i ve Zlíně. Celkem bylo nakonec z Malíkovy organizace odhaleno přes padesát členů, což byla asi polovina všech odbojářů této skupiny.¹⁰⁶

Dne 7. března 1945 odjel ze Zlína do Valašského Meziříčí také Anton Mondorf spolu s Václavem Březíkem, který mu během cesty ke Korytářovu domu přesně popsal, jak celá událost se Šmídem proběhla a kde je zahrabáno jeho tělo. Když však přijeli do Valašského Meziříčí, byla již Šmídova mrtvola vykopána. Mondorf Šmída jednoznačně poznal i bez Březíkovy asistence. Poté Schubertovi nařídil tělo vyfotografovat a pak pohřbit na hřbitově ve Valašském Meziříčí. Václava Březíka odvezl zpět do Zlína, odkud byl 10. března převezen do Brna a umístěn ve věznici v Kounicových kolejích. Asi 7. dubna pak následovala cesta do pobočného tábora Kounicových kolejí v Mirošově u Rokycan. Po návratu do Brna

¹⁰⁴ ZA Opava, fond MLS Nový Jičín, spis Ls 226/48 Alois Malina, protokol sepsaný se Stanislavem Příleským u okresního velitelství SNB ve Valašském Meziříčí 8. února 1946.

¹⁰⁵ Tamtéž.; ZA Opava, fond MLS Nový Jičín, spis Ls 226/48 Alois Malina, protokol sepsaný s Františkem Stančíkem na stanici SNB ve Valašském Meziříčí 14. března 1946.

¹⁰⁶ ZA Opava, fond MLS Nový Jičín, spis Ls 226/48 Alois Malina, protokolární zápis sepsaný s Františkem Čapkem na stanici SNB ve Valašském Meziříčí 22. listopadu 1946.; SLÁDEK, Oldřich: *Ve znamení smrtihlava*, s. 209.

Mondorf informoval radu Koslowského o výsledcích svého vyšetřování i o tom, že pachatelé vraždy byli oddílem ZbV-Kommanda 31 zatčeni a uvězněni.¹⁰⁷

Druhého dne bylo se všemi zadrženými započato vyšetřování, kterého se ujali členové opěrného bodu oddílu ZbV-Kommanda 31. Jako tlumočník byl u výslechů přítomen František Čapek. Podle jeho svědectví měl údajně v telefonní ústředně stát neznámý muž, který měl jen povrchně dány řetízky na ruku a při jednotlivém předvádění osob k výsledku je při průchodu kolem okna nenápadně pozoroval a pak o každém z nich podal zprávu gestapákovi Heinzovi Lämmerhirtovi. Jak se později ukázalo, měl tím mužem být Alois Malina, který byl stejně jako Malík a ostatní zatčen 7. března ve svém domě v Choryni a kolem 5. hodiny ranní předán do vazby okresního soudu ve Valašském Meziříčí. Odtud byl následujícího dne ráno někam odveden a vrátil se až ve večerních hodinách. Podle výpovědi dozorce Jana Ševčíka bylo s Malinou na rozdíl od ostatních členů Malíkovy organizace zacházeno „...velmi slušně, nestrkali do něho, ani neměli v ruce zbraň, kterou jinak vždy odjištěnou nesli. Také některé vězně spoutávali, což u Maliny nedělali.“¹⁰⁸ Rovněž prý nebyl vůbec bit a s Malíkem a členy jeho skupiny nepřišel po celou dobu do styku. Ve věznici okresního soudu zůstal 2-3 dny a po skončení vyšetřování byl na rozkaz Koslowského 10. března převezen do Brna, odkud nebyl odeslán jako ostatní do koncentračního tábora Mauthausen, ale pouze do tábora v Mirošově. Dodnes není jasné, proč byl v jeho případě zvolen tento postup.

To, že byl Malina zrádcem a udavačem celé skupiny, tvrdil také vězněný Vladimír Kurovec. K celé věci se vyjádřil v několika vlastnoručně napsaných motácích, které předal přes Ševčíka své sestře Anně Kurovcové. Jeden z motáků zněl takto:

„Milí! Děkuji za všechno co mi posíláte. Vrátit Vám to již nikdy moci nebudu. Svě dni života mám spočítané. Proč jsem zde ani se neptajte. Tata Vám to po válce vysvětlí. Kdyby Vám to napsal, ještě byste měli strach a tak můžete být klidni. Kdyby každý udělal tolik co já tak bylo u nás již dobře. Pomoci mi není to mi říkají každý den, ale já to ještě na chvíli vydržím. (Další text zeleným inkoustem přeškrtnut a nečitelný)¹⁰⁹ pošli. Nějakou cigaretu. Jinak jsem ještě při smyslech. Na jedno ucho již neslyším a ruky také necítím. Tatovi po válce řekni, že zrada přišla od Aloise Maliny z Choryně co má Žemlovu a říkají mu „Ferda“. Ten nás usvědčil a udal, ale nejprve tatu. (Další text zeleným inkoustem přeškrtnut a nečitelný).

¹⁰⁷ MZA, fond C 141, karton 237, inv. č. 2789, spis Lsp 1906/46, fol. 258, výpověď Antona Mondorfa o smrti Františka Šmída.; ZA Opava, fond MLS Nový Jičín, spis Ls 226/48 Alois Malina, příloha o Václavu Březíkovi zpracovaná vrch. strážm. Škárkou na velitelství stanice SNB ve Valašském Meziříčí dne 5. března 1946.

¹⁰⁸ ZA Opava, fond MLS Nový Jičín, spis Ls 226/48 Alois Malina, zápis výslechu dozorce Jana Ševčíka u Mimořádného lidového soudu v Novém Jičíně z 19. března 1946.

¹⁰⁹ V tomto motáku ji Kurovec rovněž poprosil, aby mu do věznice zaslala jed s vědomím, že se již domů nevrátí. Ševčík však stále věřil, že budou vězni osvobozeni, a proto před předáním motáku text přeškrtnul zeleným inkoustem, aby si jej Kurovcová nemohla přečíst.

Nechej všechny pozdravit. Matce vyříd', že ji za všechno děkuji co pro mě udělala a dělá. Vám žádnému nehrozí nebezpečí, jen se uchráňte a po válce se všechno dovíte. Buďte hodně zdraví. Cigarety na uklidnění mi sežeň. ¼ milionu K mi gestapo sebralo a zabavilo takže Ti nemohu dat. Končím Láďa part. Vašek.“¹¹⁰

Malinovu zradu ve vězení potvrdili i Jaroslav Toman, Emil Hanzlík, Michal Malík a další. V Malinův neprospěch dále vyznívá výpověď gestapáka Karla Schiffermüllera, který jej údajně před zatýkáním ve Valašském Meziříčí viděl v kanceláři gestapáka Juraka v Brně, kde měl udat větší odbojovou akci. Jeho tvrzení je ovšem velmi irelevantní, neboť, jak sám po válce během výslechu uvedl, nemůže si dnes vzpomenout na přesné datum, kdy Malina Juraka navštívil. Mohlo se tedy jednat i o udání odbojové skupiny Ladislava Dočkálka.

Při vlastním vyšetřování používali gestapáci stupňované mučení, které mělo vést k získání informací o celé Malíkově organizaci, přes kterou se chtěli dostat do bunkrů štábního oddílu majora Murzina. Při této příležitosti vězně hrubě a nelidsky týrali. Bili je dlaní do tváře, obuškem po hlavách, zádech a prsou. Používali také metodu týrání na houpačce, kdy vyslýchaným svazovali ruce i nohy spolu dozadu, tzv. do kozelce a v této poloze je dali na pod lokty prostrčenou tyčí pověsit na šatní skříně. Takto zavěšení zůstali vyšetřovaní odbojáři i tři čtvrtě hodiny, dokud bolesti neupadli do bezvědomí. Poté byli vězni poléváni studenou vodou, aby se probrali a gestapo mohlo pokračovat ve výslechu.¹¹¹

Po každodenních výsleších měli vězni na těle otevřené rány a zmodralé zduřeniny jako např. Emil Hanzlík nebo Josef Tábořský, který si stěžoval na hroznou vnitřní bolest. Jaroslav Toman a Josef Krchňák měli zase vykrouceny obě ruce v zápěstí. Nemohli se díky tomu najíst nebo obléct a museli jim pomáhat spoluvězni. Kromě toho měl Toman všechny první články prstů na obou rukou téměř černé od píchání jehlou za nehty. Vladimíru Kurovci při jednom takovém výslechu bitím protrhli gestapáci ušní bubínek, což mělo za následek ztrátu sluchu. Zatčeným dále vytrhávali vlasy nebo je nutili ležet jen ve spodním prádle na studené betonové dlažbě na chodbě. Tuto formu výslechu použil Berger přímo na Michala Malíka, Ladislava Korytáře a Františka Gajdošíka.¹¹² Denně byly u Okresního soudu ve Valašském Meziříčí vyslýchány a při výslechu kopány a políčkovány také ženy. Po každém skončeném výslechu je potom gestapáci vehnali do nějaké tmavé nevytopené místnosti, odkud je po čase pustili

¹¹⁰ ZA Opava, fond MLS Nový Jičín, spis Ls 226/48 Alois Malina, opisy motáků pořízené na stanici SNB ve Valašském Meziříčí 15. února 1946.

¹¹¹ ZA Opava, fond MLS Nový Jičín, spis Ls 226/48 Alois Malina, udání na Františka Čapka vypracované vrch. stráž. Janem Smutkem na velitelství stanice ve Valašském Meziříčí 10. května 1946.

¹¹² ZA Opava, fond MLS Nový Jičín, spis Ls 226/48 Alois Malina, protokolární zápis sepsaný s Františkem Čapkem na stanici SNB ve Valašském Meziříčí 22. listopadu 1946.

zase ven. Byly však zcela bez vlády a malátné, takže nedokázaly odhadnout, jak dlouho tam mohly být.¹¹³

I když se gestapu podařilo Malíkovu organizaci rozbít a zatknout většinu jejich členů, přesto nedokázali členy odboje zlomit a přinutit je k udání Murzinova štábu či alespoň některé části Žižkovy brigády. Z tohoto hlediska byly tedy pro gestapo téměř měsíční výslechy vězňů zcela bezvýsledné.¹¹⁴

5.2. Plán útěku

Během pobytu ve vězení poprosili v době okolo 20. března uvěznění členové Malíkovy organizace vězeňského dozorce Jana Ševčíka a člena odboje Františka Macuru, který bydlel hned vedle věznice, aby požádali o pomoc oznické partyzány a pomohli jim z vazby ven. Macura na nic nečekal a ihned vypracoval plán na jejich osvobození. Na celou akci potřeboval 14 partyzánů, přičemž čtyři z nich by obsadili ulici Nová, aby tak zabránili přiblížení nežádoucích osob k věznici. Dalších osm partyzánů mělo obsadit Macurovu zahradu, na které byl připraven žebřík, po němž se mohli dostat na nádvoří věznice. Zbylí dva partyzáni pak měli zazvonit na dozorce vězňů, aby je pustil dovnitř. Na plánovaný večer měli být na stráži dva němečtí strážní členové ZbV-Kommanda a hlavně dva čeští četníci, štáb. strážmistr František Vlk a František Dosedla, kteří o celé věci věděli. Oba přislíbili úplnou pomoc i v případě, že by kvůli tomu museli přejít do ilegality a uprchnout s ostatními do lesů k partyzánům. Vypracovaný plán František Macura nakonec předal Anně Kurovcové ze Lhotky nad Bečvou, která jej dodala partyzánům v Oznici.

Asi 22. března dozorce Ševčík na večer plánované akce přinesl z domu litr domácí slivovice, kterou v průběhu noci popíjel s německými strážnými. Ti se velmi rychle opili a začali podřimovat. Ševčík poté obešel všechny vězně a informoval je o příchodu partyzánů a plánu útěku. Ozničtí partyzáni se ovšem nakonec nedostavili, snad kvůli jiné odbojové činnosti. Po zmaru této akce naplánovali Jan Ševčík s Františkem Macurou ještě jeden plán, ve kterém počítali s pomocí štrambersko-zuberských partyzánů sídlících v Zubří. Od Macury plán potom opět převzala Anna Kurovcová a doručila jej partyzánům prostřednictvím členky odboje Ludmily Kovářové. Velitel štrambersko-zuberských partyzánů Jaroslav Jašek pak o celé věci jednal s Čestmírem Podzemným, učitelem Blažkem a Ladislavem Pustějovským, které nijak blíže neznal. Obával se léčky gestapa, a proto si raději nechal celou věc prověřit.

¹¹³ MZM, HO, f. Písemnosti, inv. č. S 5053, neofol.

¹¹⁴ SLÁDEK, Oldřich: *Ve znamení smrtihlava*, s. 209-210.

Než se ovšem vše objasnilo, byli členové Malíkovy organizace z věznice ve Valašském Meziříčí odvezeni do Brna.

Z této doby se dochoval poslední pozdrav Michala Malíka a jeho ženy Anny Malíkové, kteří již věděli, že se z vězení nikdy nedostanou. Zanechali proto svým dětem Zdeňce a Milošovi dopis na rozloučenou:

„Drahá Zdeničko a drahý Milošku!

Přijměte od maminky a tatínka oba mnoho pozdravů a políbení. Máme jít k hlavnímu soudu do Brna a nevíme, kdy se vrátíme. Proto Vám píšeme. Zdeničko, posílám Ti po Lidušce moje zlaté náušnice na památku. Dej si je uschovat u Lidušky nebo u Včelných.

Zdeničko a Milošku, buďte poslušní a pracovití a učte se ve škole dobře, abyste měli dobré známky. Zdeničko, jak nebudeš mít peníze, nebudeš již moci pokračovat v hudbu na klavír. Milošku, u Dočkálků máš ušité dvě košilky s modrými pásky a krátkými rukávky. I tatínek tam má ušité dvě košile krémové. Ušité košilky si vyzvedni.

Když budete potřebovat nějaké rady, obraťte se na paní Včelnou, která Vám ve všem poradí a pomůže. Za její laskavost jí jménem našim ze srdce poděkujte. Též všechny naše známé pozdravujte srdečně od nás. Vždy, když někam půjdete, chod'te spolu a jeden druhého neopouštějte a mějte se rádi.

Modlite se, aby bylo brzy po válce a pak bude zase dobře. Víte, že Vás maminka a tatínek měli velmi rádi a vše co udělali, dělali i pro Vás, abyste se měli dobře. Proto na maminku a tatínka vzpomínejte vždy jen v dobrém. Zdraví a líbá Vás maminka a tatínek. S Bohem, naše děti!“¹¹⁵

5.3. Převoz do Brna

S blížícím se koncem války začali Němci realizovat tzv. plán „spálené země“. Akce nazvaná ARLZ se měla týkat hlavně východní části protektorátu, včetně okupovaného pohraničí na Moravě a ve Slezsku. Podle plánu měla před Rudou armádou zůstat jen pustá a zdevastovaná krajina. Kvůli uskutečnění této akce museli Němci evakuovat německé obyvatelstvo, odvést důležité stroje a materiály. Nakonec měli přistoupit k ničení cest, mostů, továren a skladišť. To se jim už naštěstí podařilo provést jen v omezené míře, především na Ostravsku.¹¹⁶

Jedním z prvních opatření ARLZ byla evakuace vězňů z ohrožených oblastí. V souvislosti s tímto úkolem nařídil velitel bezpečnostní policie a SD v Praze SS-Oberführer

¹¹⁵ MZM, HO, f. Písemnosti, inv. č. S 5053, neofol.

¹¹⁶ BARTOŠ, Josef – TRAPL, Miloš: *Dějiny Moravy, díl 4*, s. 259.

dr. Erwin Weinmann brněnské řídicí úřadovně gestapa, aby byly z celé východní Moravy evakuovány všechny osoby, které se nacházely ve vazbě jak u gestapa samotného, tak také u oddílů ke zvláštnímu použití. A jelikož se v té době Malíkova skupina nacházela ve vyšetřovací vazbě okresního soudu ve Valašském Meziříčí, nechal velitel valašskomeziříčského opěrného bodu oddílu ZbV-Kommanda 31 SS-Hauptsturmführer kriminální komisař gestapa komisař Hanz Engler všech 36 zatčených osob se souhlasem gestapa převést do Brna.¹¹⁷

Dne 31. března 1945 vězně asi o 4. hodině ráno vzbudili a postupně je po dvou pouštěli z cel na chodbu. Tam mužům svázali ruce dozadu a vždy dva spolu svázali za paže, ženy k sobě svazovali po dvou za ruce. Po celou dobu do nich kopali. Poté je po skupinkách odvedli před bránu věznice, kde již byl přistaven autobus z Rožnova pod Radhoštěm, do kterého museli vězni nasednout. Celý autobus byl hlídán členy ZbV-Kommanda, kdy jeden ozbrojen pistolí a samopalem seděl v zadní části a další dva obráceni čelem k vězňům byli vpředu za řidičem. Celý převoz směřoval přes Krásno směrem k Hranicím na Moravě. Při cestě však došlo ke zdržení, když se řidiči podařilo za železničním přejezdem v Krásně prorazit pneumatiku na předním kole. Po výměně pak pokračovali dále až do Vyškova, kde se v obci Tučapy podařilo řidiči zničit i druhou a jelikož již neměl další rezervu, museli vězni z autobusu vystoupit a v průjezdu jednoho nedostavěného domu za dozoru příslušníků gestapa počkat na náhradní odvoz. Kolem 5. hodiny odpoledne přijela očekávaná nákladní auta z Brna. Promrzlí vězni do nich naskočili a bez dalších komplikací dojeli až do Brna, kde byli muži uvězněni v Kounicových kolejích a ženy převezeny do věznice na Cejlu čp. 71.¹¹⁸

5.4. KT Mauthausen

V Brně již bylo po předešlé dohodě mezi SS-Obersturmbahnführerem vládním a kriminálním radou Maxem Rauschem a dr. Erwinem Weinmannem dohodnuto, že další likvidace osob, které se dopustily tzv. těžkého deliktu, bude probíhat pouze v koncentračním táboře Mauthausen. Do té doby od poloviny prosince roku 1944 probíhaly na dvoře Kounicových kolejí v místě zvaném „Na písečku“ zcela běžně popravy ve větším rozsahu, ale i přes časté exekuce vězňů jich ve vazbě stále zůstávalo velké množství. Bylo to zapříčiněno tím, že do Kounicových kolejí byli přesouváni neustále noví vězni z celé Moravy, avšak kapacita věznice pro takové množství vězňů nebyla dostačující. Navíc vzhledem k rychlému

¹¹⁷ SLÁDEK, Oldřich: *Ve znamení smrtihlava*, s. 330.

¹¹⁸ MZM, HO, f. Písemnosti, inv. č. S 5053, neofol.

postupu Rudé armády a blížícímu se konci války se někteří gestapáci začali obávat o svůj osud, a proto rozhodli, aby se nadále popravky konaly přímo v koncentračním táboře.

Po jednání s velitelem koncentračního tábora Mauthausen SS-Standartenführerem Franzem Ziereisem byla dohodnuta hromadná likvidace vězňů, kteří na základě rozhodnutí řídící úřadovny gestapa v Brně nesměli padnout do rukou nepřítele. Na každého vězně určeného pro transport byla uvalena ochranná vazba, a proto se z pověření Maxe Rausche organizování transportu ujal kriminální rada Otto Koslowski, pod kterého spadal referát IV/6 zabývající se problematikou ochranné vazby. Souhlas s transportem pak dal sám Karl Hermann Frank z titulu své funkce Vyššího vedoucího SS a policie v protektorátu při své osobní návštěvě Brna.

Počátkem dubna roku 1945 začaly tedy jednotlivé referáty úřadovny vedené Koslowským a kriminálním radou Hugo Römerem připravovat příslušné dokumenty. Šlo především o seznam vězňů určených k fyzické likvidaci, na jehož základě pak byl sestaven transport označovaný v literatuře jako „KL 3“¹¹⁹. Vedoucím se stal SS-Oberscharführer Johann Baar, který se staral o bezprostřední úkoly spojené s realizací transportu. Administrativních a organizačních opatření se ujal vedoucí referátu IV/6 kriminální inspektor Karl Enderl. Dále byl přítomen příslušník gestapa Karl Hauser a dozorcí, kteří měli s Baarem tvořit doprovod až do Mauthausenu. Součástí transportu pak bylo ještě 10 až 12 pomocných dozorců, tzv. Banátníků¹²⁰. Poté, co Johann Baar, který se již po několik let staral o odvoz zatčených do věznic, káznic a koncentračních táborů, obdržel seznam vězňů určených k převozu, předal jej správci policejní věznice Kounicových kolejí Franzi Dubovi. Ten v noci ze 6. na 7. dubna 1945 nechal ihned podřízenými dozorcí vyhnat všechny vězně z cel s několika málo osobními věcmi, které si mohli vzít s sebou. Dozorcí na ně po celou dobu křičeli a popoháněli je po chodbách. Nakonec je usadili ve velkém sále Kounicových kolejí, kde se shromáždilo na 200 vězňů. Ti posedávali na podlaze a očekávali, co se bude dít.

Druhého dne ráno přišel do Kounicových kolejí Baar, který podle sestaveného seznamu zkontroloval, zda jsou všichni vězni určené k transportu přítomni. Nahlas předčítal

¹¹⁹ Není jasné, jak označení „KL 3“ vzniklo. Není to původní úřední název, ani ho po válce nepoužil žádný z vyslýchaných gestapáků, dokonce není znám ani žádný úřední dokument, který by tento název obsahoval. V podstatě šlo o zkratku slova Konzentrationslager (KL) a číslo 3 označovalo to, že Mauthausen byl tábor nejtěžšího typu.

¹²⁰ Tzv. Banátníci byli Němci, kteří pocházeli z Jugoslávie, z provincie Banát. Na podzim roku 1944 krajské vedení NSDAP v Českých Budějovicích zřídilo tábor pro uprchlíky z Banátu. Mezi nimi byly zbytky tzv. „Banater Staatswache“. K. H. Frank dal tyto uprchlíky k dispozici veliteli bezpečnostní a pořádkové policie v Protektorátu Čechy a Morava. Z celkového počtu asi 500 mužů dostala bezpečnostní policie 3-4 a 150 mužů. Po odchodu příslušníků SS strážního praporu z Brna byla řada těchto „Banátníků“ přemístěna ke službě v Kounicových kolejích.

jméno po jméně a každý z vězňů, který přišel na řadu se musel hlasitě ohlásit.¹²¹ Poté byli vězni postupně převáženi autem na nákladní nádraží v Brně, kde pro ně již byly připraveny tři nákladní vagóny. Do prvních dvou nastoupilo asi 200 vězňů a zhruba 30 žen z ženské věznice na Cejlu. Tato čísla jsou však nejasná, jelikož se nedochovala transportní listina se jmény vězňů. Třetí vagón byl pak určen pro dozorce doprovázející transport a poslední vagón byl přistaven pro ženy a děti příslušníků gestapa.¹²²

Jako samostatný vlak vyjel transport z Brna dne 7. dubna 1945 kolem půl deváté směrem na Jihlavu. Dorazil tam okolo 13. hodiny a nabral zde dalších osm vězňů, z toho jednu ženu. O předání těchto vězňů se měl postarat kriminální sekretář Franz Kostan a velitel věznice Josef Josel. Poté měl být celý transport, kromě osobního vagónu se členy rodin gestapáků, připojen k vojenskému transportu mířícímu do Českých Budějovic. Předávání vězňů se však zpozdlilo a vojenský transport nepočkal. Do Českých Budějovic se proto vlak dostal až v noci. Z jihočeského města se nakonec vydal do Rakouska a dopoledne 9. dubna dorazil na nádraží v Mauthausenu.¹²³ Na nádraží byli vězni seřazeni do pětistupů a po hodině chůze pěšky došli do koncentračního tábora. Před vchodem do tábora si jako prvního všimli velkého nápisu ARBEIT MACHT FREI, který visel mezi vstupními věžemi. Na levé straně tábora viděli politické centrum a na pravé zase sídlo velitele SS-Standartenführera Franze Ziereise. Všude kolem nich se pohybovali vyhladovělí vězni v trestaneckých šatech. Celý objekt pak hlídali příslušníci SS, kteří měli zrovna službu.

Po příchodu do koncentračního tábora šel Johann Baar ihned za zástupcem velitele, kterému nahlásil příjezd nových vězňů a předal mu jejich seznam. Předpokládal, že výměna vězňů proběhne okamžitě a on spolu s ostatními dozorci budou moct odjet zpět do Brna. Transport ovšem nebyl z brněnské služebny řádně nhlášen a velitel tábora Franz Ziereis nevěděl, jestli jej může přijmout nebo ne. Tábor byl totiž silně přeplněn a v brzké době mělo dojít k jeho evakuaci. Nakonec po naléhání Baara byl Ziereis ochoten vězně převzít, ale jen s podmínkou, že budou okamžitě vystaveni fyzické likvidaci formou „Sonderbehandlung“. K celé operaci potřeboval formální dokument, který by mu zajistil krytí. Původně měl být tímto dokumentem dálnopis odeslaný Karlem Hauserem, ale než se tak stalo, došlo k poruše spojení mezi Brnem a Mauthausenem. Po celodenním váhání Ziereis zavolal kolem 18. hodiny zástupci velitele brněnské úřadovny bezpečnostní policie, vládnímu radovi

¹²¹ GRUNTOVÁ, Jitka – VAŠEK, František: *Brněnský transport smrti do Mauthausenu dne 7. dubna 1945*, s. 120.

¹²² NEDBÁLEK, František: *Transport „KL 3“ Brno – KT Mauthausen*, s. 204.

¹²³ GRUNTOVÁ, Jitka – VAŠEK, František: *Brněnský transport smrti do Mauthausenu dne 7. dubna 1945*, s. 120-121.

Johannu Krausovi, který mu potvrdil, že souhlas s usmrcením vězňů dal K. H. Frank. S tímto zjištěním Zierys vězně převzal a vydal souhlas s jejich likvidací. Baar a jeho spolupracovníci poté odjeli zpět do Brna, kde o celé záležitosti podali hlášení.¹²⁴

Během těchto jednání zůstali vězni, včetně všech transportovaných členů Malíkovy organizace, po celý den stát bez jídla a pití před politickým oddělením, kde byli vystaveni neustálým útokům příslušníků SS. Pozdě večer je zahnali do tábora před táborové vězení zvané bunkr, kde byli rozmístěni na různých místech. Zůstali zde až do druhého dne, 10. dubna. V ranních hodinách byli vyvedeni na dvorek, vedle něhož stálo krematorium, kde se muži museli vysvléct do naha a ženy byly odvedeny pryč. Poté je dozorcí vyzvali, aby se přihlásily všechny osoby s německým občanstvím. Jako jediný vystoupil vídeňský rodák Franz Arnold, který byl ihned od ostatních oddělen. Poté byli muži po skupinkách odvedeni pod záminkou koupele do plynové komory, kam dozorcí s plynovými maskami nasypali krystalky jedu smrtící látky cyklon B, kterou do tábora dovážela firma Heerdt-Lingler GmbH. Krátce po mužích čekal stejný osud i ženy. Poté mrtvoly z plynové komory vynesli a přenesli je do vedlejšího krematoria, kde se jich ujal vedoucí krematoria SS-Hauptscharführer Martin Roth spolu s velitelem věznice Josefem Niedermayerem, lékárníkem Dr. Erichem Wasitzkem a táborovým lékařem MUDr. Eduardem Kresbachem. Po spálení mrtvol byl popel dozorcí rozprášen nebo zakopán.

Ze všech zatčených osob Malíkovy organizace se domů vrátila jen Božena Bilíčková, která byla vzata do vazby jako rukojmí za svého manžela Josefa Bilíčka. Přežil i František Gajdošík, který v Brně onemocněl zápallem plic a díky tomu nebyl transportu do Mauthausenu schopen. Krutému osudu unikli také František Stančík st. a ml. ze Lhotky u Choryně a Jiří Fábík z Choryně, kteří nebyli z Brna spolu se členy Malíkovy skupiny odvezeni kvůli obsahu kufru, který si u nich nechal Alois Malina.¹²⁵ Dále se z celé organizace zachránili Čestmír Podzemný, Antonín Macháň a Alois Zahradníček, kteří uprchli a přidali se k partyzánům. Uprchli také Jaroslav Kunc a Josef Solanský, na cestě k partyzánským oddílům však byli ubiti ve Valašské Bystřici. Několika dalším členům Malíkovy skupiny se podařilo před gestapem ukrýt, včetně Josefa Hofmana z Valašského Meziříčí, Vojtěcha Zahradníčka z Poličné a Josefa Čípa z Hodslavic.¹²⁶

¹²⁴ Tamtéž, s. 121.

¹²⁵ ZA Opava, fond MLS Nový Jičín, spis Ls 226/48 Alois Malina, udání na Františka Čapka vypracované vrch. stráž. Janem Smutkem na velitelství stanice ve Valašském Meziříčí 10. května 1946.

¹²⁶ ČERNÝ, Vladimír: *Protipartyzánské operace na Moravě*, s. 194.

6. Poválečný proces s Aloisem Malinou

Po osvobození českých zemí padl do rukou české justice i Alois Malina. Zatčen byl již 8. února 1946 a kolem 2. hodiny ráno odevzdán do vazby Okresního soudu ve Valašském Meziříčí. Ještě toho samého dne v 16:45 pak byl převezen do věznice Krajského soudu v Novém Jičíně, kde s ním a dalšími svědky byla provedena konfrontace.

Během své vazby napsal asi v polovině února 1947 moták, ve kterém svého známého z Ostravy žádal, aby mu poslal balík s velkou tubou pasty na zuby a aby do pasty vložil jemnou pilečku na řezání mříže okna věznice. Dále měl přijet autem k zadní stěně věznice a nechat motor v chodu, aby mohl popřípadě utéct. Moták předal jednomu vězni, který měl být zrovna propuštěn. Dozorci jej ovšem u dotyčného našli a zadrželi.

Před samotným soudním procesem, který začal 2. května 1947, přišel Malina do styku s tlumočníkem ZbV-Kommanda 31 Františkem Čapkem, který mu do očí řekl, že jej viděl při předvádění vězňů v telefonní ústředně a že o každém z nich podával přítomnému členu policie informace. Malina vše popřel.

Vrchním strážmistrem Smutkem byl vyslechnut také bývalý člen gestapa Karl Schiffermüller¹²⁷, který znal Malinu osobně od roku 1942, kdy byl zaměstnán jako číšník v nádražní restauraci ve Valašském Meziříčí. Schiffermüller udal, že asi koncem února nebo začátkem března 1945 přišel do kanceláře číslo 205, kde měl sídlo gestapák Anton Jurak a v jeho kanceláři zastihl sedícího Malinu. Podle svědectví Schiffermüllera byl Jurak s Malinovou výpovědí velmi spokojen. Malina před soudem návštěvu u Juraka přiznal, ale tvrdil, že se celá věc udála až po jeho zatčení 7. března 1945. Zároveň zcela popřel, že by vyhradil Malíkovu skupinu a sváděl vinu na Václava Březíka¹²⁸.

V polovině března 1947 byl dopaden také bývalý velitel brněnského gestapa Otto Koslowski a jeho výslechu v Brně se opět ujal vrchní strážmistr Smutek. Koslowski udal, že ve věci Aloise Maliny si již nepamatuje, zda likvidaci konfidenta Františka Šmída prozradil Malina nebo někdo jiný. Věděl jen, že dozorem nad zatčením Malíka a spol. pověřil vedoucího zlínského gestapa Hanse Zieglera.

Po Koslowského výpovědi bylo zahájeno pátrání po Zieglerovi, aby vše objasnil. Zjistilo se však, že byl uvězněn v Londýně, kde se měl zodpovídat ze zavraždění několika anglických letců, kteří byli sestřeleni u Zlína na jaře roku 1945. Nakonec došlo z Londýna sdělení, že se v místní vazbě oběsil.¹²⁹

¹²⁷ V den Malinova procesu byl již popraven, protože jej Mimořádný lidový soud v Novém Jičíně odsoudil 24. dubna 1947 k trestu smrti a rozsudek byl ještě téhož dne vykonán.

¹²⁸ Václav Březík byl zajištěn a dodán do vazby lidovému soudu v Brně. Nebylo však jednoznačně prokázáno, že gestapu udal likvidaci Františka Šmída, a proto byl lidovým soudem v Brně osvobozen.

¹²⁹ MZM, HO, f. Písemnosti, inv. č. S 5053, neofol.

Po dvoudenním soudním přelíčení byl Malina nakonec obvinění zproštěn a z vazby propuštěn na svobodu. Záhy na to opustil svou manželku i děti a odjel z Choryně do Mikulova, kde si pronajal hotel.

V roce 1948 ministerstvo vnitra a spravedlnosti vydalo příkaz, podle nějž měly být krajským soudům do 48 hodin předloženy seznamy udavačů a kolaborantů, kterým měly být na základě dalšího soudního jednání tresty zvýšeny nebo naopak sníženy. Celkem bylo navrženo 34 případů mezi nimiž figuroval i ten Malinův. Seznam byl poté předán Krajskému soudu v Novém Jičíně, odkud bylo stanici v Mikulově nařízeno, aby Malinu zatkli a převezli do vazby v Novém Jičíně. Malina byl ovšem nejspíše někým varován a uprchl do západního Německa, odkud dále pokračoval do Kanady.¹³⁰ Za jeho nepřítomnosti jej Krajský soud v Novém Jičíně odsoudil dle § 3 odstavce 1 k trestu těžkého žaláře v trvání 15 let.

Po válce bylo zahájeno pátrání též po členech opěrného bodu oddílu ZbV-Kommanda 31, kteří se všichni podíleli na zatýkání, mučení a trýznění zatčených osob Malíkovy odbojové organizace. Jako první byl v roce 1945 zatčen Karl Berger, který byl Mimořádným lidovým soudem v Novém Jičíně odsouzen na 5 let těžkého žaláře. Po 3 měsících od vynesení rozsudku se mu ovšem podařilo uprchnout při práci v kamenolomu v Štramberku a poté se jej už nepodařilo dopadnout. Zatčení se nevyhnulo ani Františku Čapkovi, který byl Mimořádným lidovým soudem odsouzen v roce 1946 ke 3 letům těžkého žaláře. Ve vazbě však ještě téhož roku zemřel. Jako posledního se podařilo 24. ledna 1947 v Praze zatknout Roberta Dicka, který byl ihned dopraven do vazby Okresního soudu ve Valašském Meziříčí. Ostatní členy tohoto útvaru, Hanse Englera, Karla Köhlera, Herberta Grosse, Ericha Kleemanna, Johanna Koje, Heinze Lämmerhirta, Wilhelma Thiele, Wenera Neidherda, Geharda Neue a Paula Schuberta se dopadnout nepodařilo.¹³¹

¹³⁰ Tamtéž.

¹³¹ Tamtéž.

Závěr

Slovenské národní povstání a příchod 1. čs. partyzánského oddílu Jana Žižky se staly nesmírně důležitými mezníky ve vývoji národně osvobozenického hnutí v českých zemích. Pod vlivem slovenských událostí se silně radikalizoval český odboj i hnutí odporu a nacisté záhy začali pociťovat obavy z dalšího vývoje situace na území protektorátu. Dokládá to vyhlášení stanného práva a trest smrti pro každého, kdo se pokusí přejít moravsko-slovenské hranice.

V souvislosti s vypuknutím Slovenského národního povstání vrcholí hnutí odporu také na Valašsku. K rozvinutí partyzánského boje v této oblasti dochází především po přemístění štábu majora Murzina do prostoru Valašskomeziříčska a Vsetínska, kde nabývá větších rozměrů a mění se na 1. čs. partyzánskou brigádu Jana Žižky. Poté se pod jednotným velením majora D. B. Murzina rozděluje podle místa působení do různých oddílů spolu s místními skupinami v Oznici, Mikulůvce, Ratiboři a jinde. Skryti ve valašských lesích se postupně napojují na různé místní odbojové skupiny a organizace, které jim dodávají potraviny, ošacení, léky a další důležitý materiál.

Nacistický bezpečnostní aparát od počátku působení brigády na východní Moravě usiloval o její likvidaci. Snažil se o to různými způsoby, jako např. nasazením agentů provokatérů, s jejichž pomocí se chtěl dostat až k velitelství Murzinova štábu. Jedním z těchto zrádců byl i známý konfident brněnského gestapa František Šmíd, kterému se díky důvěřivým spolupracovníkům a historce o kontrašpionáži podařilo vloudit do mnoha odbojových skupin po celé Moravě. Od dubnu 1944 se objevuje na Vsetíně, odkud se v prosinci téhož roku přesunuje do nedalekého Valašského Meziříčí, kde se prostřednictvím Aloise Maliny z Choryně seznamuje se členy Malíkovy odbojové skupiny.

Šlo o organizaci velikého významu, která ve Valašském Meziříčí působila již od léta 1944. Zaměřovala se na poslech zahraničního rozhlasu, rozšiřování ilegálních letáků, přechovávání partyzánů a obstarávání potravin, léků, peněz a dalšího důležitého materiálu. Prostřednictvím škpt. Jana Macha a Ladislava Dočkálka se skupině podařilo napojit na parašutistickou skupinu Clay a úzkou spoluprací navázala hlavně se štábním oddílem majora Murzina. Právě z podnětu velení brigády a na základě dalších usvědčujících důkazů, se Malíkovi a spol. podařilo 7. února 1945 Šmída, jednoho z nejdůležitějších konfidentů gestapa na Moravě, zlikvidovat.

Po válce obyvatelé Valašskomeziříčska očekávali, že dojde k potrestání viníků, kteří zapříčinili zatčení přes 50 členů Malíkovy organizace a následné odvezení 36 osob z Brna

do koncentračního tábora Mauthausen, kde byli všichni dne 10. dubna 1945 při poslední hromadné popravě povražděni v plynové komoře. Před Mimořádným lidovým soudem v Brně se zodpovídal jak Václav Březík, kterému byla dokázána spolupráce s gestapem, tak Alois Malina, který stanul před Mimořádným lidovým soudem v Novém Jičíně. I přesto, že ve dlouhých soudních jednáních figurovala řada svědků a proti obžalovaným svědčila řada okolností, neměl soud dostatek průkazných materiálů, a proto byl nucen propustit oba na svobodu. V podstatě až do dnešního dne není případ rozřešen a zůstává jedním z temným bodů v našich novodobých dějinách.

Celkově lze říci, že odbojové hnutí v českých zemích nedosáhlo takových rozměrů jako např. v Jugoslávii nebo ve Francii. Nebyly k tomu vhodné podmínky dané mj. špatným terénem a přílišnou vzdáleností od fronty. Pokud to ovšem okolnosti dovolovaly, docházelo k formování větších či menších skupin, které rozvíjely co nejlépe odbojovou aktivitu a snažily se ušetřit co největší ránu nacistickému nepříteli.

PRAMENY A LITERATURA

Archivní prameny

Moravský zemský archiv v Brně

Fond C 141 Mimořádný lidový soud v Brně

Zemský archiv Opava

Fond Mimořádný lidový soud v Novém Jičíně

Státní okresní archiv ve Vsetíně

Fond OV ČSPB Vsetín

Moravské zemské muzeum v Brně

Fond Písemnosti

Nepublikované práce

ČERNÝ, Vladimír: *Protipartyzánské operace na Moravě v letech 1944 – 1945*. Disertační práce na Historickém ústavu FF MU, Brno 2006.

Literatura

Almanach obětí nacismu v letech 1939 – 1945 v okrese Vsetín. Vsetín b. d

BARTOŠ, Josef – TRAPL, Miloš: *Dějiny Moravy, díl 4. Svobodný stát a okupace*. Brno 2004.

BRANDES, Detlef: *Češi pod německým protektorátem. Okupační politika, kolaborace a odboj 1939 – 1945*. Praha 1999.

GEBHART, Jan – KUKLÍK, Jan: *Velké dějiny zemí koruny české, svazky XVa, XVb*, Praha-Litomyšl 2006, 2007.

GRUNTOVÁ, Jitka – VAŠEK, František: *Brněnský transport smrti do Mauthausenu dne 7. dubna 1945*. In: *Vlastivědný věstník moravský*, ročník LIX, 2007, s. 113-128.

KOLEKTIV autorů: *Nacistický bezpečnostní aparát na Moravě v letech 1939 – 1945*. In: *Sborník Matice moravské*, ročník LXXXIV, 1965, s. 232-257.

KOLEKTIV autorů: *Morava v boji proti fašismu I-II*. Brno 1987 a 1990.

KOPEČNÝ, Petr: *Dodávky materiálu odbojovým organizacím na jižní Moravě ze zahraničí v letech 1944 – 1945*. In: *Vlastivědný věstník moravský*, ročník XXXV, 1983, č. 2, s. 133-140.

- KREJČÍ, Milan: *Hitlerovi odsouzení. Vyprávění o nacistických káznících a věznicích*. Brno 2002.
- KUNC, Radimír: *Clay-Eva volá Londýn*. Praha 1992.
- NEDBÁLEK, František: *Transport „KL 3“ Brno – KT Mauthausen*. In: *Morava v boji proti fašismu II*. Brno 1990, s. 203-218.
- NEPRAŠ, Jaromír – STRYJOVÁ, Dagmar: *Říkali jí Manka*. Vysoké Mýto 1986.
- PROKEŠOVÁ, Nina – PŘIKRYL, Josef: *Odboj proti nacistické okupaci na východní Moravě*. Gottwaldov 1965.
- SLÁDEK, Oldřich: *Ve znamení smrtihlava. Nacistický protipartizánský aparát v letech 1944 – 1945*. Praha 1991.
- SLÁDEK, Oldřich: *Zločinná role gestapa. Nacistická bezpečnostní policie v českých zemích 1938 – 1945*. Praha 1986.
- ŠIKOLA, Čestmír – POSPÍŠIL, Jaroslav: *Nešli stejnou cestou. Osudy parašutistů a konfidentů gestapa*. Vizovice 1994.
- ŠOLC, Jiří: *Bylo málo mužů. Českoslovenští parašutisté na západní frontě za druhé světové války*. Praha 1991.
- ŠOLC, Jiří: *Za frontou na východě. Českoslovenští parašutisté ve zvláštních operacích na východní frontě za druhé světové války (1941 – 1945)*. Cheb 2003.
- ŽAMPACH, Vojtěch: *František Bednář – zrádce nebo hrdina odboje*. In: *Morava v boji proti fašismu*. Brno 2008, s. 217-243.

Seznam zkratk

ARLZ	Auflockerung (uvolnění), Räumung (vyklizení), Lähmung (ochromení), Zerstörung (zničení)
KSČ	Komunistická strana Československa
NSDAP	Národně socialistická německá dělnická strana (Nationalsozialistische Deutsche Arbeiterpartei)
SS	Schutzstaffel
SD	Sicherheitsdienst
UŠPH	Ukrajinský štáb partyzánského hnutí

Seznam příloh

Příloha č. 1: Seznam osob členů odboje Michala Malíka a spol. z Val. Meziříčí (*Almanach obětí nacismu v letech 1939 – 1945 v okrese Vsetín*. Vsetín b. d., s. 75-78.; MZM, HO, fond Písemnosti, inv. č. S 5053, neofol.).

Příloha č. 2: Domky Michala Malíka a Ladislava Korytáře (SOKa Vsetín, fond ČSPB OV Vsetín, inv. č. 277).

Příloha č. 3: Domek Ladislava Korytáře, v němž byl 7. 2. 1945 zastřelen konfident brněnského gestapa František Šmíd (SOKa Vsetín, fond ČSPB OV Vsetín, inv. č. 277).

Příloha č. 4: Kůlna, v níž byl pod hromadou smetí František Šmíd zahrabán (SOKa Vsetín, fond ČSPB OV Vsetín, inv. č. 277).

Příloha č. 5: Pistole „FN“ již byl František Šmíd zastřelen (SOKa Vsetín, fond ČSPB OV Vsetín, inv. č. 277).

Příloha č. 6: Fotografie pořízená při exhumaci těla Františka Šmída z 9. 6. 1945 (SOKa Vsetín, fond ČSPB OV Vsetín, inv. č. 277).

Příloha č. 7: Vchod do věznice okresního soudu ve Valašském Meziříčí (SOKa Vsetín, fond ČSPB OV Vsetín, inv. č. 277).

Příloha č. 8: Zamřížovaná okna věznice, odkud se vězni dorozumívali s odbojovými pracovníky venku v zahradě (SOKa Vsetín, fond ČSPB OV Vsetín, inv. č. 277).

Příloha č. 9: Jan Ševčík, dozorce vězňů, odbojář Čestmír Podzemný (SOKa Vsetín, fond ČSPB OV Vsetín, inv. č. 277).

Příloha č. 10: Protokol o exhumaci Františka Šmída z 27. 6. 1945 (SOKa Vsetín, fond ČSPB OV Vsetín, inv. č. 277).

Přílohy

Příloha č. 1: Seznam osob členů odboje Michala Malíka a spol. z Valašského Meziříčí

Popravení:

- Adamec Jaromír: narozený 13. 5. 1916, bytem Zubří 262, soustružník, svobodný. Matka Antonie Adamcová, bytem Zubří 262.
- Adamec Otakar: narozený 17. 12. 1926, bytem Zubří 262, dělník, svobodný. Matka Antonie Adamcová, bytem Zubří 262.
Zatčen 9. 3. 1945 a dne 10. 4. 1945 umučen v Mauthausenu.
- Adamec František: narozený 30. 3. 1885, bytem Zubří 262, hostinský, ženatý. Manželka Antonie Adamcová, bytem Zubří 262.
- Bechný Antonín: narozený 13. 6. 1923, bytem Veselá 45, elektrotechnik, svobodný. Matka Ludmila Bechná, bytem Veselá 45.
- Cabák Karel: narozený 14. 4. 1920, bytem Brňov 17, zemědělec, svobodný. Otec Cabák, bytem Brňov 17.
- Češek Ladislav: narozený 24. 6. 1925, bytem Držková 47, číšník, svobodný. Matka Anna Čěšková, bytem Držková 47.
Zatčen 7. 3. 1945 a 10. 4. 1945 umučen v Mauthausenu.
- Dedek Miroslav: narozený 25. 10. 1920, bytem Valašské Meziříčí-Jičínská 175, technický úředník, svobodný. Otec Augustin Dedek, bytem Valašské Meziříčí-Jičínská 175.
Zatčen 7. 3. 1945 a 10. 4. 1945 umučen v Mauthausenu.
- Dvořák Ludvík: narozený 7. 8. 1909, bytem Velká Lhota 90, číšník, ženatý. Manželka Marie Dvořáková a schovanec Květoslav Dostál 21/2 roků starý, bytem Velká Lhota 90.
- Gajdošíková Františka: narozená 9. 6. 1912, bytem Zlín-Podvesná 3092, vdaná. Syn Petr Gajdošík, bytem Zlín-Podvesná 3092.
Zatčena 7. 3. 1945 a 10. 4. 1945 umučena v Mauthausenu.
- Gajdošík Petr: narozený 31. 5. 1919, bytem Zlín-Podvesná 3092, ženatý. Matka Františka Galdošíková, syn Petr Gajdošík, bytem Zlín-Podvesná 3092.
Zatčen 7. 3. 1945 a 10. 4. 1945 umučen v Mauthausenu.
- Hanzlík Emil: narozený 11. 4. 1923, bytem Valašská Bystřice 251, elektromechanik, svobodný. Otec Josef Hanzlík, bytem Valašská Bystřice 251.

- Hradil Otakar: narozený 20. 3. 1902, bytem Rožnov pod Radhoštěm 690, automechanik, ženatý. Manželka Marie Hradilová t. č. vdova, má 3 děti, bytem Rožnov pod Radhoštěm 690.
- Kašík Miroslav: narozený 31. 7. 1922, bytem Krhová 228, dělník, svobodný. Otec Augustin Kašík, bytem Krhová 228.
Zatčen 11. 3. 1945 a 10. 4. 1945 umučen v Mauthausenu.
- Kuběja František: narozený 5. 4. 1892, bytem Poličná-Výstrkov 67, rolník, ženatý, 2 děti.
Manželka Oldřiška Kubějová t. č. vdova, bytem Poličná-Výstrkov 67.
- Kurovec Vladimír: narozený 20. 1. 1918, bytem Krmelín, ženatý, 1 dítě. Manželka Bohuslava Kurovcová t. č. vdova, bytem Krmelín.
- Květoň Karel: narozený 7. 1. 1926, bytem Brňov 68, dělník, svobodný. Matka Anna Květoňová, bytem Brňov 68.
- Krchňák Josef: narozený 1. 7. 1911, bytem Pržno okres Vsetín čp. 159, ženatý, 3 děti.
Manželka Otýlie Krchňáková t. č. vdova, bytem Pržno 159.
- Korytář Ladislav: narozený 12. 5. 1918, bytem Valašské Meziříčí-Sokolská 131, ženatý, elektromechanik, 1 dítě.
Zatčen 7. 3. 1945 a 10. 4. 1945 umučen v Mauthausenu.
- Korytářová Vlasta: narozená 6. 8. 1922, bytem Valašské Meziříčí-Sokolská 131, vdaná, v domácnosti, 1 dítě.
Zatčena 7. 3. 1945 a 10. 4. 1945 umučena v Mauthausenu.
- Malík Michal: narozený 12. 9. 1905, bytem Valašské Meziříčí-Sokolská 130, ženatý, krejčí, 2 děti.
Zatčen 7. 3. 1945 a umučen 10. 4. 1945 v Mauthausenu.
- Malíková Anna: narozená 27. 7. 1909, bytem Valašské Meziříčí-Sokolská 130, vdaná, v domácnosti, 2 děti.
Zatčena 7. 3. 1945 a 10. 4. 1945 umučena v Mauthausenu.
- Martiš Teodor: narozený 23. 6. 1923, bytem Jablůnka 268, krejčí, svobodný. Otec Teodor Martiš, bytem Jablůnka 268.
- Macháňová Jitřenka: narozená 11. 7. 1922, bytem Valašské Meziříčí-Jičínská 175, v domácnosti, vdaná, 1 dítě. Manžel Antonín Macháň t. č. vdovec, bytem Valašské Meziříčí-Jičínská 175.
- Petřvalská Otýlie: narozená 24. 12. 1912, bytem Rožnov 246, služebná, svobodná. Matka Božena Petřvalská, bytem Rožnov 246.

- Pavlát Josef: narozený 31. 1. 1915, bytem Zubří 500, řezník, ženatý. Manželka Božena Pavlátová t. č. vdova, bytem Zubří 500.
- Rédl Bruno: narozený 13. 8. 1923, bytem Brňov 18, elektromechanik, svobodný. Matka Rozálie Rédlová, bytem Brňov 18.
Zatčen 19. 3. 1945 a 10. 4. 1945 umučen v Mauthausenu.
- Strýček Zdeněk: narozený 25. 8. 1920, bytem Valašské Meziříčí-Podhoří 510, úředník, svobodný. Teta Marie Krčálová, bytem Valašské Meziříčí-Podhoří 510.
Zatčen 16. 3. 1945 a 10. 4. 1945 umučen v Mauthausenu.
- Sváček Karel: narozený 5. 6. 1902, bytem Lipník nad Bečvou-Bratrská 354, ženatý. Manželka Anežka Sváčková t. č. vdova, bytem Lipník nad Bečvou-Bratrská 354.
- Šindler Bohuslav: narozený 16. 8. 1920, bytem Valašské Meziříčí - Jičínská 148, učitel, svobodný. Bratr Jaroslav Šindler, bytem Valašské Meziříčí-Jičínská 148.
Zatčen 16. 3. 1945 a 10. 4. 1945 umučen v Mauthausenu.
- Táborský Josef: narozený 16. 1. 1912, bytem Valašské Meziříčí-Palackého 455, technický úředník, ženatý. Manželka Růžena Tábořská t. č. vdova, bytem Valašské Meziříčí-Palackého 455.
Zatčen 10. 3. 1945 a 10. 4. 1945 umučen v Mauthausenu.
- Tesař Dobroslav: narozený 14. 3. 1921, bytem Valašské Meziříčí-Nádražní 6, student, svobodný. Otec Metoděj Tesař, bytem Valašské Meziříčí-Nádražní 6.
Zatčen 16. 3. 1945 a dne 10. 4. 1945 umučen v Mauthausenu.
- Toman Jaroslav: narozený 21. 9. 1914, bytem Valašské Meziříčí-Jiráskova 468, zámečník, ženatý, 1 dítě. Manželka Marie Tomanová, bytem Valašské Meziříčí-Jiráskova 468, t. č. vdova.
Zatčen 13. 3. 1945 a 10. 4. 1945 umučen v Mauthausenu.
- Vašek Ladislav: narozený 15. 1. 1914, bytem Zubří, student medicíny, ženatý. Manželka Marie Vašková t. č. vdova, bytem Brno-Střední 13.
Zatčen 7. 3. 1945 a 10. 4. 1945 umučen v Mauthausenu.
- Zdráhala František: narozený 10. 1. 1908, bytem Lipník nad Bečvou-Mlýnecká 249, svobodný. Otec František Zdráhala, bytem Lipník nad Bečvou-Mlýnecká 249.

Zachránění:

Bilíčková Božena: narozená 26. 9. 1918, bytem Rožnov pod Radhoštěm 563, vdaná. Byla zatčena jako rukojmí za jejího manžela, který před zatčením gestapu uprchl. Vrátila se po osvobození domů.

Gajdošík František: narozený 22. 6. 1901, bytem Šenk 420. Gajdošík ve vězení v Brně těžce onemocněl, takže nemohl být odeslán s transportem Malíka a spol. do Mauthausenu a po osvobození se vrátil domů.

Příloha č. 2: Domky Michala Malíka a Ladislava Korytáře

Příloha č. 3: Domek Ladislava Korytáře, v němž byl 7. 2. 1945 zastřelen konfident
brněnského gestapa František Šmíd.

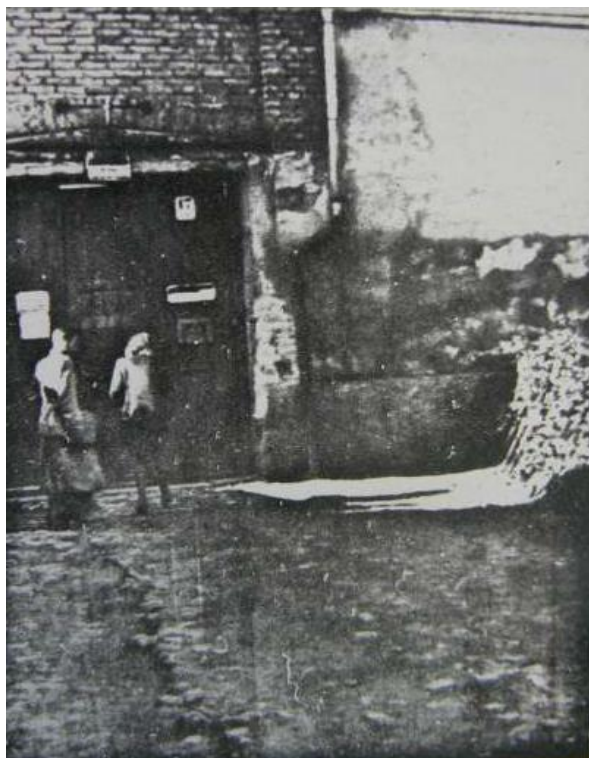
Příloha č. 4: Kůlna, v níž byl pod hromadou smetí František Šmíd zahrabán.

Příloha č. 5: Pistole „FN“ již byl František Šmíd zastřelen.

Příloha č.6: Fotografie pořízená při exhumaci těla Františka Šmída z 9. 6. 1945.

Příloha. č. 7: Vchod do věznice okresního soudu ve Valašském Meziříčí.

Příloha č. 8: Zamřížovaná okna věznice, odkud se věznění dorozumívali s odbojovými pracovníky venku v zahradě.

Příloha č. 9: Jan Ševčík, dozorce vězňů, odbojář Čestmír Podzemný.

Val.Meziříčí dne 27.6.1945

Vše: Protokol o exhumaci "Velkého Franty".

P r o t o k o l

Exhumace mrtvoly, která byla pohřbena na hřbitově ve Val.Meziříčí oddíly něm.SS, kteří ji vykopali při zatýkání odbojové skupiny Michala Malíka ve Val.Meziříčí, Sokolská ulice, dne 7.března 1945. Mrtvola byla tam zahrabána v kolní pod kralíkárnou v domě p.Korytáře ve Val.Meziříčí.Exhumace byla provedena dne 9.6.1945 mezi pátou a sedmou hodinou ranní.

Svědci: Josef Hofman, Zahradníček Alois, Podzemný Čestmír,
Přítomní exhumaci byli: Antonín Machán, Jan Macura, Ševčík.
Zapiscovatelka: L.Kovářová.
Mrtvolu vykopávali: Martin, Bretfeld, Pisařík, Sadrawetz /Němci/.

Popis mrtvoly:

Oblečena byla v tmavý oblek, modrý svetr, košile tmavá, vázanka pletené barvy červené, polobotky, z nichž pravá chyběla, na levé noze nátepníčka/psí dečka/.Podzemný Čestmír potvrdil, že mrtvý byl oblečen jako tehdy, když byl zastřelen, jen měl tehdy obě polobotky, podoba je tatáž a že mu tehdy byly přeraženy obě nohy pod kolenem.Hofman i Zahradníček tvrdí totéž.

Na mrtvole byl položen červený svetr a jutový pytel.Podzemný tvrdí, že červený svetr nepatří Velkému Frantovi.

Popis hlavy mrtvoly /charakteristické znaky/:

vysedlé lícní kosti,
vyčnívající brada,
tmavé vlasy,
levý oblouk jařmový a levá kost spánková roztržštěna,
zuby zdravé a čelisti zmačknuté,
Zuby měl poněkud vystouplé dopředu, silná čelist dnes rozestoupená.

Míry: Brada 7 cm, míra od pravého koutku, dolní ret měřená od středu 5,4 cm, míra od hrbolu nadočnicového 14,4 cm.
Ruce - drápkovitě zahnuté prsty, článek zápěstí 9,2 cm,
zápěstní článek palce 9,8 cm, základní článek ukazováčku 5,7 cm, délka paže od ramene 32 cm.
Celková míra 169 cm.

Svědék Hofman prohlásil, že /Velký Franta/ měřil 172 cm živý, pokud může odhadnout neb jej osobně znal.MUDr Jaroslav Kasan poznamenává, že přeražením noh je postava zkrácena.

Nohy pod kolenem přeraženy, míra nohy 92 cm, měřeno od kyčelního kloubu.

Střelné rány: Levý oblouk jařmový a levé spánkové kost roztržštěna.Střelná rána do levé krční tepny.Střelná rána do levé strany hrudi, při čemž byla levá ruka prostřelena.Základní články na malíku a prostředníku jsou zbaveny kůže.

- 2 -

Svědci Podzemný Čestmír, Hofman Josef a Zahradníček Alois
prohlašují, že střelné rány dal:

první ránu do hrudi:	Podzemný Čestmír,
druhou ránu do levého spánku:	Henzlík Emil,
třetí ránu do tepny:	Březík Václav.

Mrtvola byla v pokročilém rozkladu a přesnou podobu nebylo
možno zjistit. Mrtvola byla několikrát fotografována Šrůtkem
Vladimírem a Antonínem Macháněm.

Po skončené prohlídce byla mrtvola pohřbena do téhož hrobu,
z něhož byla vykopána.

Podpis okresního úředního lékaře: MUDr. Kasan v.r.
Podpisy svědků: Zahradníček Alois v.r. a Podzemný Čestmír v.r.
Podpis přítomných exhumací: Machán Antonín v.r., Pavlas Ludvík v.r.
Podpis zapisovatelky : Kovářová Ludmila v.r.

Opis provedl v r. 1946 podle originálu, uloženého tehdy na
Okresním výboru SPB /tehdy Svaz národní revoluce/ jednatel tehdej-
šího OV-SPB

Antonín Machán.

